

TOPLUM SÖZLEŞMELERİNDEN 11 EYLÜL'E GÜVENLİK ANLAYIŞINDAKİ DEĞİŞİM¹

Mehmet ÖZEL*

Demet DÖNMEZ**

Öz

Güvenlik, insanların ve toplumların kendilerini güvende hissettikleri, herhangi bir tehdit ve tehlike altında bulunmadıkları bir durumu ifade etmektedir. İnsanlar, bir arada yaşamaya başladıktan sonra özellikle birbirlerine karşı güvenliklerini güvence altına almak için devlet adı verilen zorunlu gücü meydana getirmişlerdir. Bu görüşe göre devletin asıl varlık nedeni, esas olarak güvenlidir. Toplumların gelişimine koşul olarak, güvenliğe ilişkin yaklaşımda da farklılıklar ortaya çıkmıştır. Bu çalışmanın konusu, tarihsel süreç içerisinde ortaya çıkan farklı güvenlik anlayışlarının temel özelliklerinin incelenmesidir. Bu çerçevede, çalışmada özgürlük ve güvenlik arasındaki ilişkiye bağlı olarak “güvenlikçi” ya da “özgürlükçü” şeklinde nitelenen farklı güvenlik yaklaşımları ele alınmıştır. Çalışmanın temel bulgusu ise dayanağı toplum sözleşmesi kuramcıları Hobbes ve Locke'a kadar uzanan bu birbirine zıt güvenlik anlayışlarının, günümüzde karmaşık bir hal alan tehdit ve tehlike şartlarına cevap veremediğini ve bu nedenle yeni bir güvenlik anlayışının tanımlanması gerektiğini ortaya koymaktır.

Çalışmada literatür taraması yöntemi ile tarihsel bir perspektif çerçevesinde güvenlik anlayışındaki değişim incelenmiştir. Birbirinden farklı güvenlik anlayışları, karşılaştırmalı bir yöntemle ele alınmıştır. Çalışmada devletin asli işlevinin insanların güvenlik içerisinde özgürce yaşamalarını sağlamak olduğu düşüncesini esas alan, güvenlik ve özgürlüğü birbirinin alternatifi değil garantisi olarak gören yeni bir bakış açısının, küresel insani güvenlik anlayışının, geliştirilmesinin kaçınılmaz bir zorunluluk olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Güvenlik, Toplum Sözleşmesi, Geleneksel Güvenlik, İnsani Güvenlik, Küresel İnsani Güvenlik.

¹ Makale, Prof. Dr. A.Hamdi Aydın danışmanlığında ilk yazar tarafından yazılan ve Ocak 2016'da Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı'nda doktora tezi olarak kabul edilen “Halka Karşı Hesap Verebilirlik Bağlamında Türkiye'de İç Güvenlik Yönetimi: Sorunlar ve Çözümler” adlı doktora tezinin 4. bölümünün sadeleştirilip güncellenerek, ikinci yazarın kendi değerlendirmelerini ve yeni konular eklemesi sonucunda yeniden yazılması ile hazırlanmıştır.

* Dr., Diyarbakır-Yenişehir Kaymakamı, İçişleri Bakanlığı, mehmet9951@hotmail.com

** Öğretim Görevlisi, Mustafa Kemal Üniversitesi Yayladağ Sosyal Bilimler Melek Yüksek Okulu, donmezdemet@gmail.com

CHANGE IN THE SECURITY UNDERSTANDING FROM SOCIAL CONTRACTISTS TO SEPTEMBER 11

ABSTRACT

The common and general understanding of security refers to the environment where people and societies feel safe they do not feel under some threat or danger. After people organised themselves for sharing a common life they have established the corresponding authority to support their organised life, namely, the 'state'. Among the utmost role of the state is to ensure people's and communities security by protecting them from others"should they appear as foreigners either internal "enemies", conquerors and whoever else threatening the life and property of the population. According to this view, the real reason of existence of the state is predominantly the security. Along with the development of societies and states they have been raised various views and ideas related to the security of citizens, the role of state in security protection of the population and the role of security in guarantees of the nation – states, as well. The main subject of this study aims at analysing the most essential ideas related to the security, which have been raised and developed over the past centuries and decades. The essay takes into account historical perspective. In this context, this study is analysing different approaches towards security, which are described as "security-oriented" or "liberty-oriented" with taking into account relation between security and liberty. The purpose of study, these opposing security understandings based on social contract theoreticians Hobbes and Locke cannot respond to the threat and dangerous circumstances, which have assumed a complicated nature today. The main finding of this study is that the understanding of security must be re-defined.

In the study, the change in the understanding of security was approbated within a historical perspective with the literature review method. Different security understandings were addressed with a comparative method. The study concludes that is imperative to develop a new perspective, global humanitarian security approach, taking the thought that the primary function of the state is to ensure that people live freely in security as basis. Furthermore, security and freedom are to be seen as guarantees of each other rather than alternatives of each other is to be

Keywords: Security, Social Contract, Traditional Security, Human Security, Global Human Security.

GİRİŞ

Güvenlik, insanoğlunun var oluşundan itibaren söz konusu olan en temel ihtiyacdır. İnsan, bazen doğal olaylardan, bazen diğer canlılardan ve çoğu zaman da diğer insanlardan gelen tehlikelere karşı kendi can ve mal güvenliğini sağlamak için çeşitli şekillerde önlem almak ihtiyacı hissetmiştir. Bir başka deyişle kendisinin ve yakınlarının can ve mal güvenliğinin sağlanması ve sürdürülmesi, bireyin en temel kaygılarından ve beklentilerinden biri olmuştur. Nitekim insanların birincil ihtiyaçları olan yeme, içme ve barınma gibi fizyolojik ihtiyaçları karşılandıktan sonra ortaya çıkan en önemli ihtiyacı güvenlidir (Maslow, 1943, s. 7-30). Güvenlik ihtiyacı, insanların fiziksel anlamda ve siyasal, sosyal ve ekonomik tüm alanlarda, kendilerini emniyette hissedebilecekleri bir ortamın sağlanmasını gerektirmektedir. Bireylerin ve toplumların en temel güdüsü ve en ilkel ihtiyacı olan güvenlik ihtiyacı karşılanamadığı takdirde, toplumların özgürlük ve refah arayışlarını gerçekleştirmeleri de mümkün değildir (Göksu, 2002, s. 29).

Güvenlik ihtiyacı ve tehlike algısı, tarihsel süreç içerisinde toplumsal değişime koşut olarak değişmiştir. Bu değişim beraberinde dönemsel olarak farklı güvenlik anlayışlarının ortaya çıkmasına da yol açmıştır. İlkçağda güvenlikle ilgili bir kurumsal yapılanma bulunmamasına karşılık, Ortaçağ'da ilk güvenlik kurumları oluşturulmaya başlanmıştır. Ortaçağ'ın kilise merkezli güvenlik anlayışı, modern dönemde, devlet merkezli bir güvenlik anlayışına doğru bir gelişme göstermiştir. Devletin oluşumunu insanların güven içinde yaşamak için birlikte yaptıkları sözleşmeye dayandıran toplum sözleşmesi kuramcılarında Hobbes, devletin mutlaklığını (2012, s. 130); Locke, devlet karşısında insan hak ve özgürlüklerin dokunulmazlığını (2004, s. 107); Rousseau ise ortaya çıkan devletin genel iradenin yansıması (2013, s. 18) olduğunu savunan görüşleri ile modern güvenlik anlayışının şekillenmesine katkılarda bulunmuşlardır. II. Dünya Savaşı sonrası iki kutuplu Soğuk Savaş döneminde ise, askeri gücün ve caydırıcılığın ön plana çıktığı geleneksel güvenlik anlayışı olarak adlandırabileceğimiz bir yaklaşımın geliştiği görülmektedir. Buna karşılık 1990'lı yıllarla birlikte, gerek Soğuk Savaşın sona ermesi gerekse küreselleşmenin etkisi ile insanların refahına, mutluluğuna ve onuruna yönelik tehditleri ortadan kaldırmayı amaçlayan yeni güvenlik anlayışı ortaya çıkmıştır. Bu anlayış, güvenlik konusunda insanların hak ve özgürlüklerini esas alan bir güvenlik yaklaşımının geliştirilmesini savunan

insani güvenlik anlayışı ile yeni bir boyut kazanmıştır. Ne var ki insani güvenlik anlayışı, 11 Eylül 2001 tarihinde ABD’de gerçekleştirilen terör saldırıları sonrası geri plana itilmiş ve askeri gücü esas alan, ulusal güvenliğin, uluslararası terörün güç kullanımı ile durdurulması ile sağlanacağını savunan, güvenlik için insanların hak ve özgürlüklerinin sınırlandırılması gerektiğini öngören bir anlayış egemen olmuştur.

Bu çalışmanın konusunu, tarihsel süreç içerisinde güvenlik anlayışında meydana gelen değişimin incelenmesi oluşturmaktadır. Çalışmanın temel amacı, güvenlikçi ve özgürlükçü şeklinde sınıflandırabileceğimiz ve dayanağı toplum sözleşmesi kuramcıları Hobbes ve Locke’a kadar uzanan güvenlik anlayışlarının günümüzün tehdit ve tehlike koşullarında yetersiz kaldığını göstermek ve yeni bir güvenlik anlayışının tanımlanması gerektiğini ortaya koymaktır. Güvenlik anlayışlarının tarihsel bir perspektifle karşılaştırmalı bir şekilde ele alınmış olması, çalışmanın özgünlüğünü oluşturmaktadır. Çalışmanın hem bu özgünlüğü hem de yeni bir güvenlik anlayışı geliştirilmesine yönelik önerisi çerçevesinde ortaya koyduğu güvenlik yaklaşımı ile literatüre katkı sunması beklenmektedir.

Çalışmada öncelikle, güvenlik kavramının tanımı ve kapsamı anlatılmış, ardından özgürlük kavramı tanımlanmış, güvenlik ve özgürlük arasındaki ilişki ele alınmış, sonra da toplumsal değişime koşut olarak güvenlik anlayışında meydana gelen değişim; toplum sözleşmesi kuramcılarının görüşleri, geleneksel güvenlik anlayışı, yeni güvenlik anlayışı, insani güvenlik anlayışı ve 11 Eylül sonrası güvenlik anlayışı çerçevesinde incelenmiştir. Sonuç bölümünde ise güvenlik ve özgürlük arasındaki tamamlayıcılık ilişkisine vurgu yapan ve “küresel insani güvenlik anlayışı” şeklinde tanımlanan yeni bir güvenlik yaklaşımının genel çerçevesi çizilmeye çalışılmıştır.

1. GÜVENLİK KAVRAMININ TANIMI VE KAPSAMI

Güvenlik kavramını çok çeşitli şekillerde tanımlamak mümkündür. Kavramın zaman içerisinde çok geniş bir içeriğe sahip olması ve farklı bakış açılarının kavrama yüklenen anlamları çeşitlendirmesi, güvenlik kavramının tanımlanmasında da çeşitliliğe yol açmıştır. Siyasal, sosyal, ekonomik ve teknolojik gelişmelere bağlı olarak insanların güvenlik algısı, zamanın ihtiyaçlarına göre yeni anlamlar ve değişik boyutlar kazanmıştır. Nitekim güvenlik, ilk çağlarda insanın

kendisini koruması anlamına gelirken, çağdaş toplumlarda can ve mal emniyetinin yanında, bireyin temel hak ve özgürlüklerini de kapsayan, demokrasinin olduğu her yerde bahsedilen bir kavram haline dönüşmüş ve bu durum, farklı güvenlik tanımlarının yapılmasına neden olmuştur (Çınar, 1997, s. 57).

Güvenlik, kelime anlamı olarak “toplum yaşamında yasal düzenin aksamadan yürütülmesi, kişilerin korkusuzca yaşayabilme durumu, emniyet” (www.tdk.gov.tr, 10.04.2016) şeklinde tanımlanmaktadır. Genel anlamda güvenlik, “temel değerlere karşı tehdidin bulunmaması” (Baylis vd., 2008, s. 229) anlamına gelmekte ve “tehlike, risk, düzensizlik ve korkunun karşıtı olarak, koruma, risk yokluğu, kesinlik, güvenilirlik, güven ve öngörülebilirlik” ile ilişkili bir kavram olarak görülmektedir (Brauch, 2008, s. 4). Bu tanımlarda güvenlik kavramı aslında, hem birey hem de devlet düzeyinde ele alınmıştır. Bireysel açıdan güvenlik, bireylerin yaşamlarını sürdürmelerinin herhangi bir tehdit altında olmaması, devlet açısından güvenlik ise toplumsal yaşamda hukuk düzeninin aksamadan devam etmesi anlamlarına gelmektedir. Bu anlamları dışında güvenlik kelimesi, bazen güvenlik hizmeti yapan personeli, bazen güvenlik hizmetini yürüten örgütü, bazen de güvenliğin sağlanması amacıyla alınan önlemleri anlatmak için kullanılmaktadır (Giritli vd., 2008, s. 920).

Güvenlik, bireyin ve toplumun güvende olması ve kendisini güvende hissetmesi; kişilerin canlarına, mallarına ve ırzlarına bir tehlike gelmemesi (Derdiman, 2007, s. 8) anlamına gelmektedir. Güvenlik, “bireylerin ve onların oluşturduğu toplulukların can ve mallarının saldırılara karşı korunması, bireylerde bu tür saldırıların, tehditlerin veya tehlikelerin bulunmadığı kanısının varlığı” (Yayla, 2010, s. 38-39) ve “tehdit veya tehlike durumunun minimum düzeyde olması” (Karabulut, 2011, s. 7) demektir. Dolayısıyla güvenlik, bireylerin kamusal alanlarda ve kamuya açık yerlerde saldırıya, engellemeye ve kazaya maruz kalmadan, can ve malları için endişe duymadan bulunmalarının ve dolaşmalarının sağlanmasıdır (Günday, 2013, s. 292). Devlete, topluma, kişilere, mal ve eşyalara yönelik tehlike ve kazaları önlemek için alınan hukuka uygun önlemlerin tümünü ifade eden güvenlik, aynı zamanda bu önlemlerin alınmış bulunduğu hali de anlatmaktadır (Dündar, 1998, s. 16).

Güvenlik kavramını birbirine bağlı süreçler olarak ele alan Aydın'a göre ise (2009, s. 132) güvenlik, “emniyet, asayişin sağlanması, kamu düzeninin

sağlanması, birey veya toplumun kendilerine veya maddi ve manevi değerlerine karşı suç işlenmesinin önlenmesi ve her şeye rağmen suç işlendiyse olayın aydınlatılması gibi durumları” anlatmaktadır. Bu nedenle güvenlik, genel olarak toplumun ve dolayısıyla bireylerin her türlü suça karşı korunmasını, temel hakların kullanılabilceği bir ortamın oluşturulmasını ve buna aykırı hareket edenlerin yakalanarak yasal işleme tabi tutulması için gerekli tüm önlemlerin alınmasını öngören bir süreçtir (Aydın, 2002, s. 123). Bu tanımdan hareketle güvenliğin nihai amacının aslında toplumsal düzenin sağlanması ve korunması olduğu söylenebilir.

Güvenlik örgütsel anlamda, devleti ve toplumu korumak için güç kullanımında bulunmak, güç kullanma emri vermek ya da güç kullanımı ile tehdit etmek için meşru bir yetkisi bulunan bütün örgütlerin toplamı olarak tanımlanabilmektedir (Salman, 2009, s. 25). Bu örgütlere ve bu örgütlerde çalışan güvenlik görevlilerine yasa koyucu tarafından güvenlik hizmeti üretme görevi verilir ve bunun için gerekli hukuki güç (yetki) ve maddi olanaklar (bina, silah, teçhizat gibi) tahsis edilir. Bu örgütler, kolluk (iç güvenlik) ve ordu (dış güvenlik) olmak üzere iki ana unsurdan oluşur (Çilesiz, 2012, s. 34). Kolluk, ülke içerisinde insanların can ve mallarının zarar görmemesini, ordu ise dışardan gelecek saldırılara karşı ülke içerisindeki insanların korunmasını sağlamakla yükümlüdür.

Sosyal bir hukuk devletinde insanın en temel haklarını özgürce gerçekleştirebildiği bir ortamı anlatan güvenlik, toplumu oluşturan bireylere yönelebilecek her türlü tehlikeye karşı devlete yüklenmiş bir ödevdir (Göze, 2000, s. 367). Bu bakımdan bireyin ve toplumun güvenliğinin sağlanması, devlet için en temel varlık nedeni olarak karşımıza çıkmaktadır. Çünkü siyasal, ekonomik ve sosyal faaliyetlerin gerçekleştirilmesi, hak ve özgürlüklerin kullanılması ancak bir toplumun güvenli ve huzurlu bir yaşam ortamına sahip olması halinde mümkün olacaktır (Eryılmaz, 2006, s. 124). Bu bakımdan güvenlik, birey, topluluk veya toplumun istenmeyen, beklenmeyen olay, durum veya saldırılardan, maddi, hukuki ve psikolojik araçlarla korunması anlamına gelmektedir (Ergül, 2008, s. 129).

Güvenlik kavramı sadece bireyle ilgili değildir. Bireyden başlayarak, toplumun, devletin ve hatta dünya ölçeğinde devletlerin güvenliğinden söz etmek mümkündür. Bu nedenle güvenlik kavramı, yeni boyutlarıyla da sürekli genişleme eğilimindedir. Günümüzde psikolojik, sosyal, siyasal, hukuki, ekonomik güvenlik

ve kamu güvenliği gibi farklı güvenlik türlerinden bahsedilebileceği gibi, güvenliğin taktik ve stratejik yönleri bulunan çok boyutlu bir kavram olduğu söylenebilir (Urhal, 2009, s. 57). Ancak güvenlik kavramının çok farklı tanımları ve boyutları olsa da, tüm bu tanım ve boyutlar arasında karşılıklı bir ilişki ve etkileşim vardır. Örneğin toplum yaşamında hukuki düzenin aksamadan sürdürülmesi, kişilerin korkusuzca yaşayabilmesi durumu, kişisel güvenlik anlamına gelse de, gerçekte devlet güvenliği ve uluslararası düzeydeki güvenlikle de ilişkilidir. Çünkü devletlerin güvenliğinin sağlanması, dolayısıyla uluslararası güvenliğin sağlanmasına ve sonuç olarak bireylerin güvenliklerinin garanti altına alınmasına da hizmet etmektedir. Bu nedenle birbirlerinden farklı gibi görünen tüm güvenlik tanımlarının aslında aynı amaca hizmet ettiği söylenebilir (Bozkurt ve Kanat, 2007, s. 59-60).

Güvenlik kavramının tanımlanmasında Buzan ve Hansen, (2009, s. 14) kavramla bağlantılı tamamlayıcı, koşut ve zıt kavramlara atıfta bulunmaktadır. Onlara göre güvenlik kavramına ilişkin tamamlayıcı kavramlar; strateji, caydırıcılık, hakim olma, hümanizm; koşut kavramlar, güç, egemenlik, kimlik; zıt kavramlar ise barış ve risk olarak ifade edilmiştir. Bu kavramsal yaklaşımın yanı sıra güvenliğin asıl olarak tehdit kavramı ile yakından ilişkili bir kavram olarak ele alındığı görülmektedir. Nitekim güvenlik ve tehdit, karşılıklı ve sürekli olarak birbirlerini tetikleyen iki kavram olarak değerlendirilir. Algılanan tehditler nedeniyle güvenlik önlemleri alınırken, alınan bu güvenlik önlemleri, aslında farklı tehdit unsurlarının ortaya çıkmasına, bu ise yeni ve daha üst güvenlik önlemlerinin alınmasına yol açmaktadır (Küçükşahin ve Akkan, 2007, s. 44). Diğer taraftan güvenlik ve tehdit kavramları arasında ayrılmaz bir bağ ve çelişik bir ilişki de söz konusudur. Güvenlik kavramı, daha çok güvensizlik ihtimallerinin ortadan kaldırılması durumunu ifade etmektedir. Bu tanım, güvensizlik durumlarının tehdit olarak görülmesi anlamına gelir. Tehdit ise, bir yanıla gerçek olgu ve olaylara, bir yanıla da algı ve tahminlere dayanır. Bir tehdidin gerçek tehlike olup olmadığı, gerçekleştiği zaman ortaya çıkar. Öte yandan gerçek olmayan ya da gerçekleşme ihtimali zayıf olan durumların da tehdit olarak kabul edilmesi olasıdır. Belki hiçbir zaman gerçekleşmeyecek olan bir tehdidi, tehlike olarak algılayarak alınan önlemler, bazen boşa giden çabalar haline de gelebilir. Ancak ne olursa olsun güvenlik olgusundan söz edilebilmesi için; bir ya da birkaç içsel veya dışsal tehdidin ya da bu türden algılamaların ve tahminlerin bulunması gerekmektedir (Dedeoğlu, 2008, s. 22-23). Bu noktada tehdit kavramını dikkate alarak güvenliği, objektif ve sübjektif anlamda tanımlamak

mümkündür. Objektif anlamda güvenlik, kazanılmış değerlere yönelik tehditlerin varlığına işaret eder; sübjektif anlamda güvenlik ise, bu değerlere saldırılacağına dair korkunun olmamasını anlatır (Wolfers, 1962, s. 150).

Kısacası güvenlik, toplumsal düzenin sağlanması ve korunmasıdır. Bu yönüyle insanların her türlü tehlikeden uzak bir yaşama sahip oldukları, korkusuzca yaşayabildikleri, toplumsal düzenin insanların ihtiyaçları doğrultusunda sürekli bir şekilde işlediği, herkesin kendini emniyet içinde hissettiği bir durum(Çeçen, 2005: 115) olarak ifade edilebilir ve asıl olarak tehdit kavramı ile ilişkili bir kavram olarak değerlendirildiği söylenebilir.

2. ÖZGÜRLÜK KAVRAMININ TANIMI VE GÜVENLİK İLE ÖZGÜRLÜK ARASINDAKİ İLİŞKİ

Güvenlik kavramı ile ilgili olarak üzerinde durulan önemli konulardan birisi, güvenlik ile özgürlük arasındaki ilişkidir. Bu ilişki zaman zaman güvenlik ve özgürlük ikilemi ya da dengesi şeklinde ifade edilmiştir. Aslında güvenliğin de bir insan hakkı olduğu dikkate alındığında, güvenlik ile özgürlük arasında bir gerilimin olmaması gerekmektedir. Ancak asıl sorun bireyin değil, devletin yani kamunun güvenliği söz konusu olduğunda ortaya çıkmaktadır. Nitekim devletin güvenliğinden bahsedildiğinde, güvenlik ve özgürlük arasında bir gerilim kaçınılmaz olarak gündeme gelmektedir (Balzacq ve Ensaroğlu, 2008, s. 1).

Özgürlük; hukuk, felsefe başta olmak üzere çeşitli disiplinlerde ve liberalizm, sosyalizm gibi çeşitli ideolojik yaklaşımlarda farklı şekillerde tanımlanabilmektedir (Özlem, 2014, s. 87,92). Kelime anlamı olarak özgürlük, “herhangi bir kısıtlamaya, zorlamaya bağlı olmaksızın düşünme veya davranma, herhangi bir şarta bağlı olmama durumu, serbesti; her türlü dış etkidenden bağımsız olarak insanın kendi iradesine, kendi düşüncesine dayanarak karar vermesi durumu, hürriyet” (www.tdk.gov.tr, 21.05.2016) şeklinde tanımlanır. Özgürlük, aslında toplumsal ve siyasal anlamda var olmanın vazgeçilmez esasıdır. Özgürlük ve onunla birlikte ifade edilen insan haklarının, temel insani değerler olduğu söylenebilir. Çünkü insanlar, kendilerini ancak özgürlüğün var olduğu bir ortamda ifade edebilirler, kendi potansiyellerini geliştirebilirler ve hayatı kendileri için daha iyi bir şekilde yaşayabilirler. Bu bakımdan kişisel düzeyde özgürlük, bireylerin sınırları çizilmiş bir alan dahilinde kendi tercih ettikleri gibi karar verebilme ve

eylemde bulunabilmeleri anlamına gelir (Jones, 1994, s. 122).

Özgürlük anlayışı öncelikle insan yaşamını koruma düşüncesiyle ortaya çıkmış, daha sonra ise insanın sosyal ve kültürel alanda gelişimini de içine alacak şekilde genişlemiştir. Bu durum özgürlüklerin durağan değil, aksine dinamik bir özelliğe sahip olduğunu göstermektedir (Kılıç, 2012, s. 26). Bu yaklaşımdan hareketle, günümüzde ortaya çıkan sosyolojik ve teknik değişimlerin bir sonucu olarak yeni ve farklı özgürlük tanımlarının geliştirilmesinin mümkün olduğu söylenebilir.

Özgürlük hak kavramı ile ilgili bir kavramdır. Hak ve özgürlük kavramları çoğu zaman birlikte ya da birbiri yerine kullanılmaktadır. Ancak daha geniş bir bakış açısıyla bu iki kavrama bakıldığında, her iki kavramın birbirinden farklı bir içeriğe sahip olduğu görülür. Nitekim hak, özgürlüğü de içeren geniş kapsamlı bir kavram olarak görülmektedir. Hak; özgürlükleri, kimi yasakları ve yararlanma istemlerini içine alan bir kavram olarak değerlendirilmekte ve "insanın bir davranış ya da eylemde bulunabilme, bir davranış ya da eyleme uğramaktan korunma ve bir olanak ve koşuldan yaralanma yetkisi" (Sencer, 1992, s. 3) olarak tanımlanmaktadır. Dolayısıyla, her ne kadar hak ve özgürlük kavramları genellikle birlikte kullanılmalarına rağmen özünde hak kavramının özgürlük kavramını da içine alan daha geniş bir anlama sahip olduğu, buna karşılık özgürlüğün ise insanın insan olmasından kaynaklanan bir hak olduğu söylenebilir.

Özgürlük, insanın herhangi bir dış baskı, engel ya da karışma olmaksızın belli bir davranış ya da eylemde bulunabilmesidir (Sencer, 1992, s. 3). Özgürlük, bireyin kişiliğinin gelişebilmesi ve ekonomik geleceğinin garanti altına alınabilmesi için vazgeçilemez bir ön koşuldur. Ancak özgürlükler, özgürlükleri kullanmaktan alıkoymak ya da ortadan kaldırmak amacıyla ya da bu sonuçlara yol açabilecek şekilde kullanılamaz. Bu nedenle, özgürlük alanına devletin birtakım sınırlamalar getirebildiği görülmektedir. Bir başka deyişle, günümüz modern devletlerinde bireysel değerler korunmakla birlikte, devlet bireyin çıkarları ile toplum yararını dengelemek ve yükümlü olduğu toplumsal görevleri yerine getirebilmek için özgürlük alanına müdahale etmek zorunda kalmaktadır (Ünal, 1994, s. 40). Bu müdahalenin gerekçelerinin en önemlilerinden birinin de güvenlik olduğu söylenebilir. (Güvenlik ve özgürlük kavramlarının karşılaştırılmasına Tablo 1.'de yer verilmiştir.)

Tablo 1. Güvenlik ve Özgürlük Kavramlarının Karşılaştırılması

Güvenlik	Özgürlük
Kişilerin canları ve malları ile toplumsal yaşamın her türlü saldırıya karşı korunması anlamına gelir.	Herhangi bir sınırlamaya bağlı olmaksızın düşünebilme ve davranışta bulunabilmektir.
Bireysel ve toplumsal anlamda tanımlanabilir. Bireysel anlamda, kişilerin korku duymadan yaşayabilmesi; toplumsal anlamda ise toplum yaşamında yasal düzenin aksamadan devam etmesidir.	Bireysel ve toplumsal düzeylerde sınıflandırılabilir. Bireysel özgürlükler, insanların insan olmasından kaynaklanan özgürlüklerdir. Toplumsal özgürlükler ise insanların birlikte yaşamaları çerçevesinde sahip oldukları özgürlüklerdir.
Dinamik, çok boyutlu ve anlamı genişleyen bir kavramdır. Psikolojik, sosyal, siyasal, hukuki, ekonomik güvenlik ve kamu güvenliği gibi farklı türleri; taktik ve stratejik olmak üzere farklı boyutları bulunmaktadır.	Dinamik, çok boyutlu ve anlamı genişleyen bir kavramdır. Bireysel özgürlükler yanı sıra, ekonomik ve sosyal, siyasal, kültürel alanlarda da yeni özgürlük tanımları ve anlayışları gelişmiştir.
Tehdit kavramıyla yakından ilişkili bir kavramdır. Tehdit ve güvenlik kavramları, karşılıklı ve sürekli olarak birbirini etkileyen iki kavram olarak değerlendirilebilir.	Hak kavramıyla ilgili bir kavramdır ve genellikle bir arada kullanılır. Ancak hak kavramı, özgürlükleri de içine alan daha geniş bir anlama sahiptir. Özgürlük ise insanın insan olmasından kaynaklanan bir haktr

Kaynak: Bulgulardan hareketle yazarlar tarafından üretilmiştir.

Güvenlik ile özgürlük arasındaki ilişki birbirinden farklı ve birbirine zıt iki yaklaşımla ele alınmaktadır. Bu yaklaşımlardan ilki olan güvenlikçi yaklaşıma göre, güvenlik ve özgürlük arasında çelişki ve karşıt bir ilişki söz konusudur. Güvenlikçi yaklaşıma göre devletler güvenliği sağlamak amacıyla vatandaşların özgürlüklerini sürekli olarak sınırlamaya ihtiyaç duyarlar (Neocleous, 2007, s.131-132). Bu yaklaşım, güvenliği sağlamak için özgürlükten ya da özgürlüğü sağlamak için güvenlikten vazgeçmek gerektiğini savunmaktadır. Bu yaklaşımda, risk ve tehdit halinde özgürlük, güvenlik kavramının arkasına itilmekte, hatta özgürlük güvenliği

tehlikeye atan bir kavram olarak görülmektedir. Bu anlamda devletler güvenliği sağlamak için özgürlüğü, güvenlik üzerinden ele almakta ve özgürlükler üzerinde daha fazla gözetim ve denetim uygulamaktadırlar. Bu durum gerçekte güvenliği esas alan, özgürlüğü ise ikincil unsur olarak gören bir anlayışı (Bigo, 2006, s. 38-42) ve güvenlik ile özgürlük arasında bir denge arayışını ifade etmektedir.

Güvenlik ile özgürlük arasındaki ilişkiyi ele alan diğer bir yaklaşım olan özgürlükçü yaklaşıma göre ise, güvenlik ve özgürlük kavramlarının arasında simbiyotik bir ilişki vardır ve bu kavramlar birbirlerini tamamlayan kavramlardır (Wittes, 2011, s. 4). Bu anlayışa göre güvenlik, siyasal, sosyal ve hukuksal düzeni sağlamanın ön koşulu olarak kabul edilir ama aynı zamanda düzen ise hak ve özgürlüklere sahip olmanın ön şartı olarak kabul edilir. Başka bir ifade ile hak ve özgürlükler, ancak düzenin sağlandığı bir ortamda korunabilmektedir (Arslan, 2006, s. 123). Hatta günümüz insanı için güvenlik, sadece can ve mal güvenliği olmaktan çıkmış, özgürlükleri koruyan ve güçlendiren bir ortamın varlığı olarak görülmeye başlanmıştır. Bu bakış açısına göre güvenlik, özgürlükleri sınırlamak, kullandırmamak veya kaldırmak için değil, insanların özgürlüklerini rahatça kullanabilmeleri için gereklidir. Temel insan haklarından tam anlamıyla yararlanılamayan bir ortam, güvenli de kabul edilemez. Gerçek anlamda kişi güvenliğinin, düşünce, din ve vicdan özgürlüğünün olmadığı bir zaman ve mekan güvenli olarak da nitelenemez (Taşkesen, 2010, s. 24).

İnsanların birlikte yaşamaları ve aynı zamanda hak ve özgürlüklerini kullanabilmeleri, toplumda belli bir düzen ve güven ortamının oluşturulmasına ve sağlanan bu güven ortamının sürdürülmesine bağlıdır (Kuyaksil ve Tiyek, 2003, s. 66). Hak ve özgürlüklerin korunmadığı bir yerde güvenlik de tehlikedir. Dolayısıyla güvenlik, hak ve özgürlükleri güvence altına almada bir araç olarak görülür (Arslan, 2008, s. 26-27). Bu bakımdan güvenlik, temel hak ve özgürlüklerin sağlanması ve korunmasının en temel şartıdır. Aslında insanın kendisini güvende hissetmesi, başlı başına bir özgürlüktür. Güvenliğin sağlanmadığı yerlerde insanlar, endişeli bir hayat sürerler. Ayrıca güvenliğin bulunmadığı ya da yeterince sağlanmadığı yerlerde kamu hizmetlerinden yeterli düzeyde yararlanılamaz. Bu tür ortamlarda, kamu hizmetlerinin sabote edilme ihtimali ve tehlikesi, diğer hizmet ve yatırımların da durmasına, gecikmesine ya da buralara yatırım yapılmasından vazgeçilmesine yol açabilmektedir (Yılmaz ve Derdiman, 2012, s.

4). Bir başka deyişle güvenliğin sağlanması, diğer kamusal hizmetlerin topluma sağlıklı bir şekilde sunulmasını da sağlar. Güvenliğin tam anlamıyla sağlanamaması halinde ise, güvenlik zafiyeti ile karşılaşılır ve devletin diğer toplumsal ihtiyaçları (eğitim, sağlık gibi) karşılaması zorlaşabilir. Başka bir ihtiyaç alanındaki eksiklik ve zafiyet, yalnızca o alanı etkilerken güvenlik zafiyeti, diğer tüm ihtiyaç alanlarını da olumsuz bir şekilde etkileyebilmektedir (Aydın, 2012, s. 127).

3. TARİHSEL SÜREÇ İÇERİSİNDE GÜVENLİK ANLAYIŞINDAKİ DEĞİŞİM

Güvenlik, insanlık tarihi kadar eski ve köklü bir kavramdır. Tarihin akışı içerisinde toplumsal değişime koşut olarak güvenlik kavramının algılanışı da değişime uğramıştır. İnsan, varoluşundan itibaren doğadan ve kendi hemcinslerinden gelen tehlike ve tehditlere maruz kalmaktadır. Bu nedenle, insanlar can ve mal güvenliklerini sağlamak için sürekli olarak önlem almak zorunda kalmışlardır (Cerrah, 2011,s. 19). Avlanma ve korunma ile sınırlı bir yaşama sahip olan ilk toplumlarda güvenlik, insanın doğa karşısında verdiği yaşam mücadelesine bağlı olarak hayatta kalabilme ile ilişkilidir (Şenel, 1995, s. 18-20). Bu dönemde güvenlikle ilgili kurumsal bir yapılanmadan söz etmek mümkün değildir. Avcı ve toplayıcı olan göçebe toplumlarda suç daha çok can güvenliğine yönelik şiddet kullanımı ve mal güvenliğine yönelik hırsızlık ile sınırlıdır. Bu dönemde ortaya çıkan suçlar, aile ya da kabile içerisinde cezalandırılmıştır (Cerrah, 2011, s. 34).

Zaman içerisinde doğada karşılaştığı tehdit ve tehlikelere karşı kendisini güvenceye almak için hemcinsleri ile bir arada yaşamaya başlayan insanoğlu, bir süre sonra bir arada yaşamaktan kaynaklanan bazı güvenlik sorunları ile karşı karşıya kalmıştır. Bu nedenle, bir arada yaşamaya ilişkin bazı kurallar geliştirilmeye ve bu kuralları gözetecek bazı kurumlar oluşturulmaya başlanmıştır. Bu çerçevede önce doğaya karşı bireysel olarak başlayan güvenliği sağlama çabası, bir süre sonra insanın kendi hemcinslerine karşı kendini güvende hissetme çabasına dönüşmüş ve bu çabanın bir sonucu olarak “devlet”, güvenliğin sağlanmasını ve sürdürülmesini sağlayan bir kurum olarak belirginlik kazanmıştır (Haspolat, 2006, s. 62). Nitekim Ortaçağ toplumlarında tehlike ve güvensizlik algısı yalnızca vahşi doğa ile sınırlı olmaktan çıkmış, küçük kent devletlerinin ortaya çıkması ile birlikte belli bir ortak kimliğe sahip toplulukları içte ve dışta koruyan silahlı birlikler ve

düzenli ordular oluşturulmuştur (Şenel, 1995, s. 41). Buna göre Ortaçağ'da iç ve dış güvenliğin birbirinden ayrılmadığı ve güvenlik hizmetlerinin ordu, yani askeri birlikler tarafından yerine getirildiği söylenebilir.

Sanayi Devrimi ile birlikte ortaya çıkan toplumsal değişim güvenlik anlayışında da belirgin bir şekilde değişime yol açmıştır. Sanayi Devrimi ile birlikte ortaya çıkan işbölümü ve uzmanlaşma, güvenlik hizmetlerine de yansımış ve güvenlik hizmetleri, iç ve dış güvenlik olarak ikiye ayrılmıştır. Böylece modern devletlerde, iç güvenlik hizmetlerinden polis teşkilatının, dış güvenlik hizmetlerinden ise askerin sorumlu olduğu bir yapı ortaya çıkmıştır (Cerrah, 2011, s. 151-152). Bu yapının ötesinde modern dönemde ulus devlet temelinde ulusal sınırları korumayı amaçlayan (Bayraktar, 2014, s. 3) devlet merkezli (Bilgin, 2008, s. 43) ve merkezîyetçi (Saygılı, 2010, s. 86) bir güvenlik anlayışının söz konusu olduğu görülmektedir.

Küreselleşmenin başat bir unsur olarak çeşitli toplumsal değişimlere yol açtığı, kamusal ve özel alanların sınırlarının belirsiz hale geldiği, kamu yönetiminde yerleşmenin esnek, sanal ve yatay örgütlenme modellerinin esas alındığı postmodern dönemde ise (Demirel, 2014, s. 169), güvenlik anlayışında insanı odağına alan, hak ve özgürlükler ile meşruiyeti gözeten, yerleşme, sivilleşme, esnekleşme, şeffaflaşma, hesap verebilirlik gibi ilkelerin ön plana çıktığı bir yaklaşım gelişmiştir (Aydın, 2000, s. 148-148).

3.1. Toplum Sözleşmesi Kuramcılarında Güvenlik Anlayışı

Devletin güvenliğin sağlanmasının temel aktörü olarak belirginleşmesi ile birlikte, siyasal düşünürler devletin varlık nedenini, güvenlik ihtiyacı ile ilintili olarak açıklamaya çalışmışlardır. Nitekim devletin güvenlikle olan ilişkisini açık bir şekilde ortaya koyan en önemli yaklaşımın, toplum sözleşmesi kuramı olduğu değerlendirilmektedir (Gaus, 2011, s. 449). Toplum sözleşmesi kuramcıları olan Hobbes, Locke ve Rousseau devletin var olma nedenini, bireysel güvenliğin sağlanması ve güvence altına alınması şeklinde ifade etmişlerdir. Onlara göre insanlar, devletin oluşmasından önce doğa hali denilen bir dönemde yaşamışlardır. Ancak insanlar, bu dönemin bir noktasında kendi akıl ve iradeleriyle, bu doğa halinden çıkmaya karar vermişler ve bu dönemden çıkarken kendi aralarında bir toplumsal sözleşme yapmışlardır. Devletin temelinde bu toplumsal sözleşme

yatmaktadır. Devleti, doğa halinden çıkarken insanlar kendileri meydana getirmişlerdir. Bu nedenle devlet, insan aklının ve iradesinin bir ürünüdür (Gözler, 2011, s. 393).

Hobbes'a göre (2012, s. 99), insanlar, doğuştan eşittir; ancak insanlar arasında bedensel ve zihinsel açıdan var olan bu eşitlikten güvensizlik doğmaktadır. İnsanların karşılıklı olarak birbirinden korkmasına neden olan eşitlik, aynı zamanda insanlarda benzer tutkuların bulunmasına da yol açarak onları benzer isteklere doğru yöneltmektedir. İnsanların aynı şeylere ihtiyaç duyması, yani isteklerinin çatışması, insanların birbirine zarar vermesi sonucunu doğurabilecektir. Nitekim güvensizliğin nedeni, doğa durumunda var olan bedensel ve zihinsel yetenek eşitliğinden herkesin amaçlarına ulaşabileceği umudunun doğması ve bu nedenle de iki kişinin aynı şeyi, aynı anda istemesi sonucunda, bu iki insan arasında oluşan düşmanlıktır. Bu düşmanlığın doğal sonucu ise insanların şiddete yönelmesidir. Şiddetin egemen olduğu böyle bir ortamda, kişisel güvenliklerini sağlamak amacıyla, herkes herkese karşı sürekli bir savaş halindedir (Hobbes, 2012, s. 99-101). Bu durumda eşitlik güvensizliğin; güvensizlik de çatışmanın temel nedeni olabilir. Doğa durumundaki güvensizliğin (ölüm ya da yaralanma korkusunun) yol açtığı düşmanlıktan, şiddet ve savaş durumundan kurtulmak ancak insanların yönetme hakkını devrettiği ve ortak bir iktidara boyun eğdiği bir sözleşme ile mümkün olmuştur. Bu şekilde herkesin herkesle anlaşması sonucunda, tek bir kişilik halinde birleşmiş bir topluluk, bir devlet (civitas) ortaya çıkmış; böylece var edilen bu "ejderha" (leviathan), yani ölümsüz Tanrı'nın altında barışı sağlayacak olan "ölümlü tanrı" doğmuştur (Hobbes, 2012, s. 136) Ölümlü tanrının, yani devletin amacı ise esasen belirli bir düzenin kurulması yoluyla bireysel güvenliğin sağlanmasıdır. Doğal olarak özgürlüğü seven insanların, devletin kuruluşu ile ortaya çıkan kısıtlamalara boyun eğmesinin asıl nedeni, kendilerini diğer hemcinslerine karşı korumak, böylece daha mutlu bir hayat sürmek, yani "o berbat savaş durumundan kurtulmaktır" (Hobbes, 2012, s. 133). Dolayısıyla Hobbes'ta devlet asıl olarak "düzen kurucu" bir niteliğe sahiptir. Ona göre bu düzen kuruculuk, tek bir karar verici tarafından sağlanabilecektir. Çünkü birden çok karar vericinin olduğu bir düzende yanılabilen insan aklı, toplumu ayrılığa düşürecek ve güçsüzleştirecektir (Hobbes, 2012, s. 134). Ayrıca her an doğa durumuna dönme tehlikesi yaşamamak için bu tek karar vericinin sürekli olması gerekmektedir. Bu sürekli tek karar vericinin güvenliğine dair her türlü tehdit de

ortadan kaldırılmalıdır (Barden ve Murphy, 2007, s. 232-233).

Toplum sözleşmesi kuramcılarında bir diğeri olan Locke'ta ise doğa durumunun, Hobbes'tan farklı bir duruma işaret ettiği söylenebilir. Ona göre, doğa durumu Hobbes'ta olduğu gibi herkesin herkesle savaş halinde olduğu bir durum olmayıp aksine bir barış ortamıdır. Locke, bu barış ortamında insanlar arasında eşitlik, özgürlük ve akılcılığın var olduğunu savunmaktadır. İnsanlar eşit ve özgür oldukları doğa durumundan, toplumsal yaşama bireysel güvenliklerini sağlamak için geçmişlerdir. Eşitlik, barış, özgürlük ve güvenliğin var olduğu doğa durumunda doğa kanununu çiğneyen biri, insanların barış ve güven içinde yaşamalarını ortadan kaldırmaya yönelmiş olur ve bu kişi insanlık için bir tehlike oluşturur. Bu nedenle doğa durumunda herkes, doğa kanununa karşı gelen "saldırganı yargılama ve cezalandırma hakkı"na sahiptir (Locke, 2004, s. 5-11). Ancak doğa durumunda haksızlığa uğrayanın kendisine haksızlık eden cezalandırma hakkına sahip oluşu, bu hakkı kullandığında bir güvensizlik ve savaş durumu yaratır. Savaş durumu, bir düşmanlık ve yok etme durumudur. Bu savaş durumundan kurtulmanın tek yolu ise, insanların doğa durumunu bırakarak, güvenlik ve cezalandırma hakkını devlete devretmeleridir (Locke, 2004, s. 103-107). Doğa durumunda barış içinde yaşayan insanlar, kendilerine yönelebilecek olası tehlikelerden korunmak için bir araya gelerek siyasal toplumu oluşturmuşlar ve böylece güvenliklerinin sağlanması ve adaletin gerçekleştirilmesi işini devlete bırakmışlardır (Carnoy, 1984, s. 16). Locke'a göre, insanların doğa durumundan siyasal topluma geçme nedeni, mevcut tehdit ve tehlikeler değil, gelecekte ortaya çıkabilecek saldırı olasılığıdır. Bu nedenle, insanlar siyasal topluma yetki devrederken, kendilerini koruma haklarını kısmen, suçluları cezalandırma haklarını ise tamamen bırakmaktadırlar. Bu devir ilişkisi sonucunda ortaya çıkan yönetme hakkı, koşulsuz, sınırsız ve mutlak değildir, toplum sözleşmesinin özünden çıkarılacak bazı sınırlamalar ve kurallar ile bağlıdır. Bu sınırlama ve kuralların başında insanların sözleşmeden önce sahip oldukları yaşam, özgürlük ve mülkiyet hakları gelmektedir (Şenel, 1995, s. 343). Bu haklar bakımından insanlar, devlete karşı bir dokunulmazlığa sahiptirler. Ancak devlet insanların mülklerini, özgürlüklerini ve canlarını tehdit eder hale gelirse ya da insanlar böyle bir kaniya sahip olursa, devleti yetkilendiren ve ona rıza gösteren halkın, devlete olan güveni ortadan kalkacağından ona karşı direnme hakkı doğacaktır (Zabcı, 2009, s. 219)

Devletin varlığını toplum sözleşmesi ile açıklayan bir diğer düşünür Rousseau'ya göre ise doğa durumunda, mülkiyetin olmaması nedeniyle tam bir eşitlik, dolayısıyla da bir doğal özgürlük söz konusudur. Rousseau, doğa durumunu insanın insanı sömürmediği, lüksün ve eşitsizliğin insanın ahlakını bozmadığı bir özgürlük ve eşitlik durumu olarak görmektedir. Fiziksel olarak neredeyse öteki hayvanlardan farksız olan insanın başlıca endişesi, yemek, içmek ve barınacak bir yer bulmaktır. Doğa durumunda iyi-kötü, adaletli-adaletsiz gibi kavramlar söz konusu değildir. Çünkü insanların birbirlerine karşı hiçbir görev ve sorumluluğu bulunmamaktadır. Ancak doğa durumunda az sayıdaki ihtiyaçlarını kolaylıkla karşılayan insanlar, zamanla bu ihtiyaçlarını karşılayamaz hale gelmişlerdir. Böylece bir insanın artan ihtiyaçlarını karşılayabilmek için başka bir insanın yardımına ihtiyaç duymasıyla birlikte, bir başka deyişle bir kişinin iki kişiye yetecek kadar yaşam araç ve gereçlerine sahip olmasının insanlara yarar sağladığı fark edildiği andan itibaren mülkiyet gündeme gelmiş ve eşitlik kaybolmuştur. Bu ise kargaşaya, şiddete ve savaşa yol açmıştır (Rousseau, 2003, s. 73). Böyle bir ortamda hiç kimse güvende değildir (Ağaoğulları, 2006, s. 55). İnsanlar bu güvensiz ortamdan kurtulmak, doğa durumundaki özgürlüklerini korumak ve doğa durumunda ortaya çıkan kavgalara son vermek amacıyla bir sözleşme ile siyasal toplumu kurarlar. İnsanlar, kendilerini ve bütün güçlerini, genel iradenin yönetimine bırakır ve her üye bütünü bölünmez bir parçası haline gelir (Rousseau, 2013, s. 17-18). Bu görüşlere göre egemenin, yani devletin genel iradeyi ifade eden vatandaşların tamamı olduğu ve dolayısıyla, bir anlamda devletin tek bir kişinin gücüne değil, tüm halkın egemenliğine dayandığı söylenebilir.

Kısaca ifade edersek, toplum sözleşmesi kuramcıları, devletin varlığını güvenlik ihtiyacının karşılanması ile ilişkilendirmişlerdir. Bu kuramlara göre devletin bireylerin iradesi sonucunda oluştuğunun kabul edilmesi, aslında devlete meşruluk sağlamanın yolunu da açmaktadır. Devletin yönettiği insanlar ve egemen olduğu topraklar üzerinde sahip olduğu güç kullanma yetkisi, doğrudan kendisini oluşturan toplum üyelerinin rızalarından kaynaklanmaktadır. Bu nedenle devletin güvenliği sağlamak amacıyla koyduğu kurallara ve yaptığı eylemlere toplumun itaat etmesi gerekmektedir (Beriş, 2015, s. 8). Diğer taraftan aslında burada söz konusu edilen ve önemsenen "bireysel güvenliğin sağlanması" olup, güvenlik kavramı bireysel düzeyde ele alınmıştır. Bu yaklaşıma uygun olarak, 1789 Fransız İhtilali sonrasında yayımlanan İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirgesi'nde de güvenlik

olgusuna bireylerin temel hakları arasında yer verildiği görülmektedir (www.ankarabarusu.org.tr, 22.05.2016).

3.2. Geleneksel Güvenlik Anlayışı

II. Dünya Savaşı sonrası Soğuk Savaş döneminde “geleneksel güvenlik anlayışı” diye niteleyebileceğimiz bir güvenlik anlayışı belirginlik kazanmaya başlamıştır. ABD ve Sovyetler Birliği arasındaki iki kutuplu zıtlaşma dönemi boyunca ortaya çıkan güvenlik politikaları, doğu ve batı blokları arasındaki siyasal ve askeri dengenin korunması olarak tanımlanmıştır (Kirchner ve Sperling, 2007, s. 1). Soğuk Savaş yıllarındaki güvenlik yaklaşımı, bir anlamda Hobbesçu güvenlik anlayışının güncellenmesi olarak görülmüştür. Geleneksel güvenlik anlayışında devlet, özellikle karşı blokta kaynaklanan dış tehditler ve bunların içeride bulunan “işbirlikçileri” nedeniyle, sürekli bir beka sorunu ile karşı karşıyadır. Böyle bir ortamda devlet kendi bekasını, dolayısıyla da yönettiği toplumun varlığını korumak için temel haklar alanında daraltıcı politikalar izlemek durumundadır. Kamu düzenini korumak için var olan ve potansiyel tüm tehditlerin önünün baştan kesilmesini amaçlayan bu yaklaşım çerçevesinde, temel hak ve özgürlükler ikinci plana itilmiştir. Bu süreçte bazı devletler, içinden geçilen zamanı ve koşulları gerekçe göstererek, temel hak ve özgürlüklerin genişletilmesi taleplerini karşılamamış ya da sürekli olarak ertelemişlerdir (Beriş, 2015, s. 11).

Geleneksel güvenlik anlayışı kapsamında güvenlik, dar kapsamlı bir alan olarak ele alınmış; devlet merkezli, gücü esas alan, askeri tehdit odaklı bir bakış açısı içinde yorumlanmış ve büyük ölçüde yapay tehditler güvenlik gündemini belirlemiştir (Baylis, 2008, s. 71-72). Bu anlayış güvenlik perspektifini güç-tehdit-güvensizlik üçgeniyle sınırlandırmıştır. Çünkü aktörler, “herkesin herkes ile çatıştığı” tehditlerle dolu güvensizlik ortamında hem varlıklarını hem de “kazandıkları değerleri” korumak için güçlü olmak zorundadırlar (Sandıklı ve Emeklier, 2012, s. 6).

Geleneksel güvenlik anlayışı, devlet merkezli bir güvenlik anlayışıdır (Buzan vd., 1998, s. 52). Devlet, mutlak bir bütün olarak düşünülür ve devletin güvenliği, aynı zamanda devleti oluşturan diğer unsurların da güvenliği anlamına gelmektedir. Bu yaklaşımda, güvenliğe yönelik tehditler, devletin toprak bütünlüğüne ve siyasal bağımsızlığına yönelik askeri tehditler olarak görülür.

Dolayısıyla, devletlerin güvenliğine yönelik askeri olmayan tehditler, geleneksel güvenlik yaklaşımına göre güvenlik sorunu kapsamında değerlendirilmemektedir (Urhal ve Acar, 2007, s. 70). Geleneksel yaklaşım, güvenliğin sadece objektif boyutu ile ilgilenmekte, fiziksel faktörler dışında psikolojik algı temeline dayalı öznel boyutunu dikkate almamaktadır. Diğer bir deyişle, geleneksel güvenlik anlayışında sert güvenlik yaklaşımı benimsenmektedir. Bu yaklaşımda, güvenliğin ancak askeri, polisiye ve silahlı mücadele yöntemleriyle sağlanılacağı düşünülmektedir (Booth, 2003, s. 58).

Geleneksel güvenlik anlayışında güvenlik algılamalarına ve politikalarına realizm ve güç ilişkileri egemendir. Bu durum güvenliğin, bütünüyle askeri bir nitelik kazanmasına neden olmuştur. Böylece güvenlik, “devlet güvenliği” ile özdeş bir kavram olarak kullanılmıştır (Balkan, 2006, s. 23). Devlet güvenliği, devlet denen soyut hukuki tüzel kişiliğe sahip varlığın, iç ve dış, her türlü tehlikelerden korunarak bağımsız, hukuki ve sosyal varlığını sürdürmesi (Urhal, 2009, s. 67-68) anlamına gelmektedir. Bu yaklaşım çerçevesinde, toprakların korunması esas alınmış, ulusun ekonomik refahı da buna bağlı olarak sağlanmaya çalışılmıştır. Savunma, ülke sınırlarının dış tehditlere karşı korunması anlamına gelmiş; tehditler, genellikle askeri nitelikli, ulusun varlığını ve esenliğini tehlikeye sokacak tehlikeler olarak görülmüştür (Urhal, 2009, s. 99).

Kısacası, geleneksel güvenlik anlayışı, devlet eksenli bir güvenlik perspektifi inşa ederek ulusal güvenlik vurgusu ile toplumun ve bireyin güvenliğini devletin güvenliğine bağlı kılmıştır. Devletin güvenliğini ulusun ve dolaylı yoldan bireyin güvenliği ile eş tutan bu anlayış, savaş ve çatışma olgularına yoğunlaşarak, “güvensiz ortam” söylemi ile birlikte “devlet merkezli” güvenlik yaklaşımını meşrulaştırmaktadır. Geleneksel güvenlik, devletler arasındaki mevcut ya da potansiyel çatışma alanlarına odaklanarak güvensizliğe dikkat çekmekte, “devlet egemenliği ve toprak bütünlüğü” vurgusu ile güvenliği, devletin bekasının sağlanmasına indirgemektedir (Sandıklı ve Emekler, 2012, s. 7).

3.3. Yeni Güvenlik Anlayışı

1990’lı yıllardan itibaren Soğuk Savaşın sona ermesi ile birlikte, güvenlik kavramının algılanışında değişimler yaşanmaya başlandığı, geleneksel güvenlik anlayışından uzaklaşarak bir yeni güvenlik anlayışının ortaya çıktığı

görülmektedir. “Genişletilmiş güvenlik anlayışı” (Aksu ve Turhan, 2012, s. 70) ya da “ortak güvenlik” (Bilgin, 2008, s. 45) gibi tanımlamalarla da ifade edilen bu yeni güvenlik anlayışının güvenliği, yalnızca düşman ya da düşmanlıkların bulunmadığı bir barış hali olarak tanımlamak yerine ekonomik, sosyal ve kültürel yapıyı da içeren bir bütünlük içinde ele alan yaklaşımı, güvenlik çalışmalarını daha da derinleştirmiştir (Buzan ve Hansen, 2009, s. 188-189). Bu çerçevede yeni güvenlik anlayışının; siyasi, ekonomik, sosyal ve çevresel tehditleri içeren ve çok boyutlu olarak insanın refahını, mutluluğunu ve onurunu hedef alan tehditleri ortadan kaldırmayı amaçlayan bir yaklaşım olarak ortaya çıktığı söylenebilir.

Yeni güvenlik anlayışının ortaya çıkmasındaki önemli etkenlerden biri, küreselleşmedir (Ağır, 2015, s. 110). Küreselleşme ile birlikte otoritenin ve gücün devlet-altı ve devlet-üstü yapılara doğru kayması, ulus devletin egemenliğini sorgular hale getirmiştir. Devletin meşruiyetinin ve etkinliğinin insanlar tarafından sorgulandığı bu süreç, güvenlik anlayışında da değişimlere yol açmıştır. Nitekim devlet-altı ve devlet-üstü yapılarla bağlantılı güvenlik sorunları karşısında devletin kendisi sorunlarla karşılaşmaya başlamış, bu durum karşısında çözüm üretme noktasında geleneksel güvenlik anlayışı yetersiz kalmıştır (Ağır, 2015, s. 100). Diğer taraftan Soğuk Savaş döneminin yapay korkularla şekillenen güvenlik anlayışı, küreselleşme sürecinin etkisiyle yerini “gerçek” korkulara bırakmıştır. Çünkü küreselleşmeyle birlikte tehditler hem genişlemiş hem de derinleşmiştir. Bu durum, güvenlik alanında geleneksel güvenlik anlayışının terk edilmesine ve yeni bir güvenlik anlayışının doğmasına neden olmuştur (Karabulut, 2009, s. 8).

1990'lı yıllardan itibaren hız kazanan küreselleşme ile birlikte toplumsal hayatın her alanında karşılaşılan değişim ve dönüşüm süreçleri sonrasında güvenlik, artık devletlerin tek başlarına üstesinden gelemeyecekleri bir konu olarak küresel bir boyut kazanmış, ortak çaba ve işbirliği gerektiren bir sorun alanı haline dönüşmüştür (Özcan, 2000, s. 13-14). Güvenlik sorunları, ulus devletin kapasitesini aşmıştır ve küreselleşen dünya sisteminin getirdiği koşulların etkisiyle karmaşıklaşmıştır. Bu durum karşısında güvenlik anlayışının bütünlük ve işbirliğine ihtiyaç duyan bir yapılanmayı gerektirdiği, güvenlik alanında alınacak önlemlerin insani ve küresel düzeyi dikkate alınmasının bir zorunluluk olduğu öne sürülmüştür (Ergil, 2001, s. 122-123). Artık güvenlik gündemi yalnızca askeri meseleler çerçevesinde şekillenmemekte, ama aynı zamanda ekonomik, siyasal,

sosyal ve çevresel alanları da kapsayacak şekilde genişlemektedir (Ağır, 2015, s. 124). Nitekim küreselleşme ile birlikte güvenlik, STK ve özel sektör gibi devlet dışı aktörlerin de görev aldığı, askeri alanın dışında ekonomik, sosyal ve çevresel boyutları da olan, tehdit kaynaklarının bulanıklaştığı ve bu tehditlere yönelik alınacak önlemlerin farklılaştığı bir alan haline dönüşmüştür. Artık güvenlik, çok taraflı, çok boyutlu ve karmaşık bir alan haline gelmiştir (Aydın, 2003, s. 43). Yani, askeri yönelimli ve devlet-merkezli güvenlik anlayışı, devlet dışı aktörlerin rollerine ve devlet merkezli güvenliğin ötesindeki tehditlere vurgu yapan yeni bir anlayışa doğru kaymıştır (Ağır ve Arman, 2014, s. 107).

Güvenlik kavramının sadece askeri güvenlik ekseninde ele alınamayacak kadar karmaşıklaşması ve güvenliğin çevresel güvenlikten bilgi güvenliğine kadar uzanan çok farklı boyutlar kazanması, güvenlik alanında asimetrik çatışmaları da gündeme getirmiştir. Günümüzde bu asimetrik çatışmalar, örneğin devletlerin devlet dışı aktörlerle ve devlet içinde de farklı grupların birbirleriyle çatışmaları giderek artmaktadır. Dolayısıyla artık toplumlar karar alma sürecine dahil edilmeden ve analiz düzeyi olarak dikkate alınmadan, ulusal ya da uluslararası ölçekte güvenliğin sağlanması amacıyla önlemler alınması mümkün görünmemektedir (Ergül, 2012, s. 176).

Yeni güvenlik anlayışı, dar odaklı askeri güvenlik yaklaşımının, çevre kirliliği, doğal kaynakların yok olması, etnik çatışmalar, uluslararası insan ve uyuşturucu kaçakçılığı, yolsuzluk ve mali suçlar gibi daha farklı tehdit konularını kapsayacak şekilde genişlemesi anlamına gelmektedir (Yorulmaz, 2013, s. 292). Bu konu genişlemesine karşısında yeni güvenlik anlayışı, düşünce ve uygulamada insanı esas alan bir yaklaşımı benimsemektedir. Esas olan bireyin güvenliği olup; devlet güvenliği, vatandaş güvenliğini sağlayan bir araç olarak görülür (Bilgin, 2008, s. 60). Artık savunma, strateji, iç ve dış tehdit alanları yanı sıra güvenlik alanı da yalnızca askeri sorunlar olmaktan çıkmış, toplumsallaşmış ya da sivilleşmiş; yani sadece devlet unsurlarının değil, sokaktaki sıradan insanın da ilgi ve bilgi alanına girmiştir (Cizre, 2006b, s. 10). Yeni güvenlik anlayışı, güvenlik alanının diğer kamu hizmetleri gibi sivil katılım ve denetime açık, şeffaf ve hesap verebilir niteliklere sahip olmasını, güvenlik alanında hukukun üstünlüğünün kabul edilmesini, sivil otoritenin asıl sorumlu olduğunun benimsenmesini ve parlamento denetiminin etkin olmasını savunmaktadır (Cerrah, 2006, s. 1).

Küreselleşme, ulusal ve uluslararası düzeyde gücün yeniden şekillendirildiği yeni koşullar meydana getirmiş, bu koşullar çerçevesinde güvenlikle ilgili yeni aktörler ortaya çıkmıştır. Bu tür aktörler arasında uluslararası terör örgütleri, organize suç odakları, devlet dışı örgütler ve çok uluslu şirketler yer almaktadır. Dolayısıyla, küreselleşme süreci ile uluslararası siyasal sistemler, stratejik yapılar ve dengelerin değişikliğe uğradığı görülmektedir (Urhal, 2009, s. 76). Bu süreç, modern devletin güvenlik sağlama yeteneğini zayıflatmanın yanı sıra, devlet aygıtını daha derinden dönüştürmüş, devlet ile toplum arasındaki güvenlik sözleşmesini değişikliğe uğratmış ve devletin güvenlik işlevlerini farklılaştırmıştır (Kaygusuz, 2007, s. 145). Bu ortam içerisinde yeni güvenlik anlayışı çerçevesinde güvenliği ihlal eden tehditler de çeşitlenmiştir. Artık rakip siyasal sistemler, rakip rejimler, toprakları tehdit eden yayılmacı güçler, nükleer silahları bulunan komşu devletler gibi birçok tehdit yanı sıra silahlanma, nükleer zarar, çevre kirliliği, az gelişmişlik, ulus sınırlarını aşan faaliyetler (terör, mafya, organize suçlar, insan ve değerli madde kaçakçılığı, AIDS, kara paranın aklanması ve göç gibi) ve uluslararası borç krizi gibi birçok yeni kavram, toplumsal tehdit anlayışlarının içine dahil olmuş, toplumların ve devletlerin güvenlik kavramlarının anlamı genişlemiştir (İşyar, 2008, s. 6).

Kısacası, Soğuk Savaş Dönemi'nde bir devletin topraklarını genişletme arzusu içinde olması, komşusu olan devlet tarafından güvenliği tehdit edici bir unsur olarak kabul edilirken, günümüzde teröre destek verme, çevre kirliliğine yol açma, silahsızlanma şartlarına uymama gibi değişik birçok konu nedeniyle komşu olmayan devletler bile birbirlerini güvenliklerini tehdit edici birer unsur olarak görebilmektedirler (Dedeoğlu, 2008, s. 38-39). Güvenlik sorunlarının algılanışındaki bu değişim, güvenlik sorunun çözümünde de bir değişime yol açmıştır. Bu çerçevede yeni güvenlik yaklaşımı güvenlik sorunlarının çözümü için "demokratikleşme, ekonomik kalkınma, karşılıklı bağımlılığın teşviki, çatışma çözümü, sivil toplumun desteklenmesi, bireysel hak ve özgürlüklerin korunması ve genişletilmesi gibi askeri olmayan sivil çözümler" öngörmektedir. Güvenlik ilişkilerinin karşılıklı bağımlılığını vurgulayan yeni güvenlik anlayışı, güvenliğin tüm insanlık için söz konusu olması gerektiğini savunmaktadır (Ağır, 2015, s. 108).

3.4. İnsani Güvenlik Anlayışı

Yeni güvenlik anlayışı, BM Kalkınma Programı'nın (UNDP) 1994 yılında yayımladığı İnsani Kalkınma Raporu ile birlikte yeni bir perspektif kazanmıştır. Söz konusu rapor, ilk kez bir coğrafyada güvensizliğin ve dolayısıyla güvenliğin sadece askeri nitelikte ve üniforma, silah ve askeri araç-gereç taşıyan birimlerce karşılanan bir ihtiyaç ve süreç olmadığını belirterek askeri yaklaşımın tamamen dışında yer alan "insani güvenlik" (human security) bakış açısını ve anlayışını gündeme getirmiştir (Cizre, 2006a, s. 8). Bu çerçevede devlet merkezli güvenlik perspektifi, yerini insanın her yönüyle güvenliğini esas alan, insani var oluşun değişik yönlerini kapsayan, yaşam kalitesini yükseltmeyi amaçlayan ve yoksulluk, eşitsizlik gibi tehditlerle de mücadele eden yeni bir güvenlik anlayışı belirlemiştir (Aytar, 2009, s. 8).

BM tarafından oluşturulan İnsani Güvenlik Komisyonu (CHS-Commission of Human Security) tarafından 2003 yılında hazırlanan "İnsani Güvenlik Şimdi" adlı raporda insani güvenlik, "...insanın özgürlüklerini ve insanın kendini gerçekleştirmesini sağlayan yöntemler ile insan hayatının özünü korumak" (CHS, 2003, s. 4) olarak tanımlanmıştır. Bu tanıma göre insani güvenlik, insan yaşamının özü olan özgürlükleri korumak ve insanların yaşam haklarını ve saygınlıklarını birlikte sağlayan siyasal, sosyal, çevresel, ekonomik, askeri ve kültürel sistemleri yaratmak anlamına gelmektedir (CHS, 2003, s. 4). Bu yönüyle insani güvenlik, güvenlik kavramının bütünüyle yeniden kavramsallaştırılması olarak değerlendirilebilir.

İnsani güvenlik, yeni bir güvenlik paradigmasıdır ve iki temel dinamiğe bağlı olarak geliştirilmiş bir anlayıştır. İlk olarak insani güvenlik anlayışı; etnik şiddet, kronik ve dirençli yoksulluk, insan ticareti, iklim değişikliği, salgın hastalık, uluslararası terörizm, aniden gelişen ekonomik ve finansal çöküşler gibi yeni tehdit türleri ile geleneksel tehdit anlayışının birbirlerine bağlı olmalarına ve karmaşıklığına bir çözüm oluşturulması için öngörülmüştür. Çünkü bu yeni tehdit türleri, ulus-ötesi boyutlar kazanma eğilimindedirler ve yalnızca dışsal askeri saldırılara odaklanmış olan güvenlik anlayışının ötesine geçen bir yönelime sahiptirler. İkinci olarak insani güvenlik, birbiriyle bağlantılı ve karşılıklı ilişki içerisinde bulunan bu yeni tehdit türlerinin üstesinden gelmek için kapsamlı bir yaklaşımın geliştirilmesi gerektiğini öngörmektedir. Yalnızca sıradan ve geleneksel

mekanizmalar ile bu yeni tehdit türlerinin üstesinden gelinmesi olanaksızdır. Bu tür yeni tehditlere karşılık verilebilmesi ancak ulusal güvenlik, kalkınma ve insan hakları konularının birbirleriyle ilgili ve ilişkili olduklarını kabul eden yeni bir güvenlik anlayışının geliştirilmesi ile mümkündür (UN, 2009, s. 6).

İnsani güvenlik anlayışı, askeri saldırılara karşı devletin güvenliğini sağlamaya odaklanan devlet merkezli geleneksel yaklaşımdan uzaklaşarak, bireylerin güvenliğinin korunması ve güçlendirilmesine odaklanmaktadır. Bu yaklaşımda devletlerin hakları yoktur, görev ve sorumlulukları vardır ve devletin güvenliği de esasen bireyin güvenliğini korumak için kullanılan bir araçtır. Bu nedenle, güvenlik kavramı ve güvenlik algısı, insan haklarını esas almalıdır (Balzacq ve Ensaroğlu: 2008, s. 30). Gerçekte insani güvenlik, insan haklarını geliştirme ve insani kalkınmayı güçlendirme üzerinden devlet güvenliğini ele alan bir yaklaşımdır. Ancak devlet güvenliği, doğrudan doğruya devlete karşı yönelen tehditlere, asıl olarak da askeri saldırılara yoğunlaşmasına karşılık insani güvenlik, bireylerin ve toplumun karşı karşıya olduğu geniş bir tehdit perspektifine dikkat çeker, güvensizliğe yol açan temel nedenlere odaklanır, sürdürülebilir ve insan-merkezli önlemler ve çözümler geliştirir. Aslında insani güvenlik, devlet, yerel topluluklar, uluslararası örgütler, sivil toplum gibi birçok aktörün güvenlik konusunda rol üstlenmesini savunmaktadır. Bununla birlikte insani güvenlik, geleneksel güvenlik anlayışının yerini alma niyetinde değildir. İnsani güvenlik ile devlet güvenliği birbirini tamamlayan bir yapıya sahiptir (UN, 2009: 9). “İnsani güvenlik ve devlet güvenliği birbirlerini karşılıklı olarak sağlamlaştıran ve birbirine bağlı olan yaklaşımlardır. İnsani güvenlik olmaksızın devlet güvenliğine ulaşılamaz” (CHS, 2003, s. 6).

Devlet güvenliğinden birey güvenliğine geçişi temsil eden ve Locke'un liberal güvenlik yaklaşımını hakim kılmaya çalışan bir süreç olarak değerlendirilen insani güvenlik, bir güvenlik sektörü reformu olarak görülür. Bu reform sürecinde, bir taraftan güvenlik ve özgürlüğün birbirinin seçeneği olması yerine bunların birlikte var olması öne çıkarılırken, diğer taraftan güvenlik, kalkınma için bir ön koşul olarak ifade edilir (Barbak, 2015, s. 443). Bu kapsamda insani güvenliğin amacı, “eşitlik ile büyümektir” (UNDP, 2009, s. 9). Kalkınma ve gelişme için büyük bir tehdit oluşturan askeri çatışmalar, ekonomik ve finansal krizler, bulaşıcı hastalıklar, doğal afetler, ani güvensizlikler ve yokluklara ilişkin önlem ve çözümler

üzerinde duran insani güvenlik, insan refahını vurgular, kalkınma için gerekli unsurlar olan güvenlik, istikrar ve sürdürülebilirlik kavramları üzerinde durur. Ayrıca insan hayatı için esas olan temel hak ve özgürlüklerin sağlanmasının da, öncel ve evrensel olmasının altını çizer; temel hak ve özgürlüklerin ciddi bir şekilde ihlal edilmesinin derin çatışmalara yol açacağını savunur. Bu anlayış, siyasal, ekonomik, sosyal, kültürel ve sivil haklar gibi farklı türdeki insan hakları arasında bir ayırım gözetmez. Bu yönüyle temel hak ve özgürlüklerin tanımlanmasında pratik bir çerçeve sunar (UN, 2009, s. 9).

İnsani güvenliğin iki temel bileşenin olduğunu söylemek mümkündür. Bunlar; korkunun olmaması (freedom from fear) ve yoksulluğun olmaması (freedom from wants) şeklinde ifade edilebilir. Devletin sosyal alandaki eksiklikleri, yoksulluk ve eşitsizlik gibi nedenlerle ortaya çıkan şiddet ve çatışmalara karşı bireylerin korunması anlamına gelen “korkunun olmaması” durumu, barışın sağlanması, olası çatışmaların önlenmesi ve var olan çatışmaların çözülmesi, tehlike durumunda ise acil yardım gibi çözümleri öngörmektedir. “Yoksulluğun olmaması” durumu ise insanları şiddet ve çatışmalardan daha çok etkileyen doğal felaketler, salgın hastalıklar ve kıtlıkla ilgili olarak sürdürülebilir bir gelişim üzerine odaklanan ve insan ihtiyaçlarını karşılamayı amaçlayan bütünsel bir yaklaşımı savunan geniş bir çözüm önerisidir (Aksu ve Turhan, 2012, s. 74). Kısaca insani güvenlik anlayışının, korkunun ve yoksulluğun olmadığı bir durumu sağlanmasını amaçlamadığı söylenebilir.

İnsani güvenliğin unsurları ve insani güvenliği engelleyen tehditler, yedi başlıkta belirtilebilir (Tablo 2.):

Tablo 2. İnsani Güvenliğin Unsurları ve Tehdit Türleri

İnsani Güvenliğin Unsurları	Tehdit Türleri
Ekonomik Güvenlik	Uzun Dönemli Yoksulluk, İşsizlik, Güvencesiz İstihdam
Gıda Güvenliği	Açlık, Kıtlık, Kötü Beslenme
Sağlık Güvenliği	Ölümcül Salgın Hastalık, Sağlıksız Gıda, Temel Sağlık Hizmetlerine Ulaşım Eksikliği

Çevresel Güvenlik	Çevresel Bozulma, Kaynakların Tükenmesi, Doğal Afetler, Kirlilik, Çölleşme
Kişisel Güvenlik	Fiziksel Saldırı, Suç, Terörizm, Ev-İçi Şiddet, Çocuk İşçiliği
Toplum Güvenliği	Etnik, Dini ve Diğer Kimliklerden Kaynaklanan Gerilimler, Soykırım ve Etnik Temizlik
Siyasal Güvenlik	Siyasal Baskı, İnsan Hakları İhlalleri, İnsan Haklarının Kötüye Kullanılması

Kaynak: CHS, 2003, s. 7.

BM Kalkınma Programı, 1994 yılında ortaya koyduğu insani güvenlik kavramını daha sonraki yıllarda yayınladığı insani kalkınma raporlarında da bir referans kavram olarak kullanmıştır. Bu kapsamda “İnsan Hakları ve İnsani Kalkınma” adını taşıyan 2000 yılı raporunda insani güvenlik, “korkunun bulunmaması” temelinde ele alınmış; fakir ya da zengin tüm ülkelerdeki insanların yaşamlarının çeşitli şekillerde ortaya çıkan şiddet türleri nedeniyle tehdit altında olduğu belirtilmiştir. Raporda bu şiddet türleri şöyle ifade edilmiştir (UNDP, 2000, s. 35):

- a) Devletten kaynaklanan tehditler: Fiziksel işkence, keyfi gözaltına alma ve tutuklama
- b) Diğer devletlerden kaynaklanan tehditler: Savaş ve katı rejimlerin desteklenmesi
- c) Diğer insan gruplarından kaynaklanan tehditler: Etnik çatışma, suç ve sokak şiddeti
- ç) Kadınlara yönelik tehditler: Tecavüz-taciz, aile-içi şiddet
- d) Çocuklara yönelik tehditler: Çocuk suiistimali

BM Kalkınma Programı'nın 2010 İnsani Kalkınma Raporu'nda ise insani güvenlik, daha çok içeriksel olarak ele alınmış ve kavramsal bir çerçeveye oturtulmaya çalışılmıştır. Bu raporda, geleneksel paradigma açısından güvenlik, bir ülkenin sınırlarının korunması olarak ifade edilmiş ve bu paradigmanın odağına ülkeye yönelebilecek saldırılar konmuş olmasına karşılık, yeni güvenlik paradigmasında analiz biriminin ülke topraklarından insanların “evleri”ne doğru değiştiği, insanların güvenliklerine, saygınlıklarına ve geçimlerine yönelik çoklu tehditlerin dikkate alınmaya başlandığı vurgulanmıştır. İnsani güvenlik, insani gelişmeyi engelleyen tüm tehditler ile yoksulluğun şiddete, şiddetin veya şiddet

korkusunun ise yoksulluğa neden olduğu üzerinde durmaktadır. Bu aslında bir anlamda dikkatlerin askeri önlemlerden, insanların yaşamlarının, geçim şartlarının ve saygınlıklarının iyileştirilmesine yönelik önlemlere doğru kayması anlamına gelmektedir (UNDP, 2010, s. 17).

BM Kalkınma Programı'nın 2015 İnsani Kalkınma Raporu'nda ise insani güvenliğin birçok odaktan kaynaklanan tehditlerle karşı karşıya olduğu belirtilmiştir. Raporda 2014 yılı için bu tehditlerin en önemlileri, göç ve mülteci sorunu olarak ifade edilmiş, aşırı güç ve terör olayları sonucunda ortaya çıkan kırılğanlıklar ekseninde değerlendirmelerde bulunulmuştur. Rapora göre, 2014 yılında insanların ülke içinde ya da diğer ülkelere göç etmelerine yol açan ve gittikçe yayılan çatışmalar, şiddet olayları ve insan hakları ihlalleri ortaya çıkmıştır. Bunun sonucu olarak dünya genelinde 60 milyon insan yerinden olmuştur. Bu rakam, yerinden olma konusunda II. Dünya Savaşı'ndan beri kayıtlara geçen en yüksek düzeyi ifade etmektedir. 38 milyondan fazla mülteci ve sığınmacı kendi ülkelerini bırakarak göç etmiştir ve bu küresel mülteci nüfusunun yarısını, çoğu Suriyeli, Afganlı ve Somalili olan çocuklar oluşturmaktadır (UNDP, 2015, s. 68). Dolayısıyla, dünya genelindeki çatışmaların sonrasında ortaya çıkan göç ve mülteci sorunundan en çok etkilenenlerin çocuklar olduğu görülmektedir.

Aşırı şiddet eylemleri ve çatışmalar nedeniyle ortaya çıkan şiddet tehdidi ile yaşayan insanlar, yalnızca özgürlüklerini değil, ama aynı zamanda kendi kapasitelerini geliştirme olanaklarını da kaybetmektedirler. Fiziksel ve sosyal altyapının tahrip edilmesi sonucunda, bu insanların geçimlerini sağlama, sağlık ve eğitim hizmetlerine ulaşma olanakları azalmıştır. Aşırı şiddet ve çatışma, genel insani kalkınmayı da aşındırmaktadır. Çünkü yıldırma ve şiddet, toplumun umudunu kırabilmekte, sosyal altyapıya ve siyasal kurumlara zarar verebilmekte, devlete bağlılığı sarsarak onu zayıflatabilmektedir. Aşırı şiddet eylemleri ve çatışmalar, devletlerin yerine getirmesi gereken sağlık ve eğitim gibi temel toplumsal hizmetleri vermelerini zorlaştırmaktadır. Toplum içerisindeki belli bir gruba yönelik gerçekleştirilen şiddet eylemleri ise toplumda var olan bölünmeleri daha da arttırabilmektedir (UNDP, 2015, s. 68).

2015 İnsani Kalkınma Raporu, ülkelerin insani güvenlik bakımından sıralaması için bazı ölçütler de geliştirmiştir. Bunlar; 5 yaş altı doğum kaydı oranı, ülkeden göç eden mülteci oranı, ülke içinde yerinden edilmiş kişi oranı, doğal

felaket nedeniyle evsiz kalan kişi oranı, öksüz ve yetim çocuk oranı, hapisteki nüfus oranı, cinayet oranı, intihar oranı, yetersiz ve eksik beslenme oranı, kadına yönelik şiddet oranıdır. Bu ölçütlere göre Türkiye, insani güvenlik sıralamasında 188 ülke içerisinde 72. sırada yüksek insani kalkınmış ülkeler kategorisinde yer almaktadır (UNDP, 2015, s. 258-259).

Kısaca özetlersek insani güvenlik, devletlerin sadece askeri-sert güvenliğe dayalı olarak var olamayacaklarını, azınlıklar da dahil olmak üzere tüm vatandaşların yoksulluk, yoksunluk ve şiddetten korunmasını, yani mevcut güvenlik yapılarının bu amaçlar doğrultusunda yeniden yapılandırılmasını savunan bir kavramdır. İnsani güvenlik, meşru güç kullanma ya da kullanma tehdidinde bulunma yetkisine sahip olan devletin ya da devletin tescil ettiği örgütlerin kamu güvenliğini sadece askeri değil, askeri olmayan boyutları da gözeterek koruması gerektiğini vurgulamaktadır (Cizre, 2006a: 8-9). Son kertede insan güvenliği, çocukların ölmemesi, hastalıkların yayılmaması, insanların işsiz kalmamasıdır. İnsani güvenlik anlayışı, silahlarla değil, insan yaşamı ve onuruyla ilgili bir güvenlik yaklaşımıdır (UNDP, 1994, s. 22).

3.5. 11 Eylül Sonrası Güvenlik Anlayışı

11 Eylül 2001 tarihinde ABD'de gerçekleştirilen terör saldırıları, güvenlik riski, tehdidi ve tehlikesini ulusal düzeyden uluslararası düzeye taşımış, güvenlik anlayışı "uluslararası terör" tehdidi çerçevesinde şekillenmiştir. "11 Eylül" tanımlaması, her ne kadar başlangıçta 11 Eylül 2001 tarihinde ABD'de gerçekleştirilen terör eylemleri için kullanılmışsa da, daha sonraları diğer ülkelerde meydana gelen benzer olayların tanımlanmasında ve medyada sunumunda da kullanılmıştır.¹

11 Eylül saldırıları sonrasında, insani güvenlik kavramsallaştırması ile insanı odağına alan, insan hak ve özgürlüklerini, hukukun üstünlüğünü temel ilkeler olarak benimseyen, askeri kaygıları ikinci plana iten ve güvenlik kavramını askeri kalıpları aşacak şekilde genişleten yeni güvenlik ve insani güvenlik anlayışı büyük bir darbe almış, geleneksel güvenlik anlayışı yeniden önem kazanmaya başlamıştır. Böylece, "devlet merkezli" ve "korkuyu esas alan" bir güvenlik

¹ Örneğin; 11.03.2004'te Madrid'de (www.turkiyegazetesi.com.tr), 07.07.2005'te Londra'da (www.haberler.com), 13.11.2015'te Paris'te (www.hurriyet.com.tr) gerçekleşen terör eylemleri, İspanya, İngiltere ve Fransa'nın 11 Eylül'ü olarak medyada yer almıştır.

anlayışı yeniden ortaya çıkmıştır. 11 Eylül sonrası küresel terör tehdidi karşısında uygulamaya konulan Teröre Karşı Küresel Savaş doktrini, dünya genelinde baskı ve şiddeti arttırırken, bir yandan da bu güvenlik yöntemlerine karşı tepkilerin yükselmesine yol açarak uluslararası alanda sürekli bir güvensizlik üretmiştir (Birdişi, 2014, s. 248). Bu yeni dönemde iç ve dış güvenlik ayrımı önemli ölçüde ortadan kalkmış ve güvenliğin yeniden militarize edildiği bir süreç başlamıştır. Bu süreçte, güvenlik uğruna temel hak ve özgürlüklerden vazgeçilebileceği düşüncesi yaygınlaşmıştır. Tehdit ve korkuya dayanan güvenlik anlayışı, güvenlik uğruna temel hak ve özgürlüklerden vazgeçilebileceği inancını geniş kitlelerin kabul etmesini sağlamış ve temel haklar üzerinde geniş sınırlamalar öngören bir “güvenlik fetişizmi”ne dönüşmüştür (Arslan, 2006, s. 121).

11 Eylül sonrası terörün uluslararası sistemin en temel sorunlarından biri haline geldiğini söylemek mümkündür (Demiray ve İşcan, 2008, s. 156). Terör sorunu üzerinden uluslararası sistemin meşru unsurları olan devletler arasındaki karşılıklı bağımlılık ilişkisi artmıştır. 11 Eylül saldırısı ve sonrasında yaşanan gelişmeler, insanoğlunun en temel sorun alanları olan güvenlik ve özgürlük alanlarının çözülmediğini aksine daha da sorunlu bir hal aldığını ortaya koymuştur. Bir terör örgütü, dünya genelinde bir “terör paranoyası”na, yani dünya üzerinde hiç kimsenin güvende olmadığı şeklinde bir algıya yol açmış, küresel sistemin merkezindeki bir ülkede özgürlüklerin güvenlik adına sınırlandırıldığı bir ortama neden olmuştur (Davutoğlu, 2001, s. 16-17).

11 Eylül sonrası devletler, kendi iç hukuklarında terör ve örgütlü suçlarla ilgili mevzuat düzenlemelerinde değişikliklere gitmişlerdir. Bu açıdan ABD’de kabul edilen Vatansızlık Kanunu² ve İngiltere’de kabul edilen Anti-Terörizm, Suç ve Güvenlik Kanunu 2001³ iki önemli örneklerdir. Bu düzenlemeleri, farklı birçok kanun takip etmiştir. Bu tür düzenlemeleri yapmanın temel gerekçesi, genel olarak, terör örgütlerinin ortadan kaldırılması, terör saldırılarının önlenmesi, terör üyelerinin tespit edilmesi, yargılama süreçlerinin hızlandırılması, muhtemel

² Kanunun adı, Terörizmi Engellemek ve Durdurmak İçin Gereken Uygun Araçları Sağlayarak ABD’yi Birleştirmek ve Güçlendirmek Kanunu- Vatansızlık Kanunu (Provide Appropriate Tools Required to Intercept and Obstruct Terrorism-Patriot Act), Kanunun orijinali (<http://epic.org/privacy/terrorism/hr3162.html>) internet adresinde yer almaktadır.

³ Kanunun adı, Anti-Terrorism, Crime and Security Act 2001’dir. Kanunun güncel hali, (<http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2001/24/contents>) adresinde yer almaktadır.

benzeri saldırıların gerçekleşmesinin önlenmesi (Yaman, 2005,s. 136) şeklinde ifade edilebilir. Turhan ve Aksu'ya göre (2011, s. 79) ABD'de Vatansızlık Kanunu ile getirilen düzenlemeler, özgürlükler bakımından oldukça riskli durumlar ortaya çıkarmanın yanı sıra Amerikan Anayasası ve uluslararası sözleşmelerce güvence altına alınmış hak ve özgürlükleri de aşındırmış, yasama, yürütme ve yargı arasındaki kontrol ve dengeleme zarar vererek anayasal demokratik kazanımlarda bir gerilemeye yol açmıştır. Aynı şekilde İngiltere'de 2001'de kabul edilen Anti-Terörizm, Suç ve Güvenlik Kanunu'nun, önceki anti-terör kanunlarına göre çok daha sert önlemlere ve önleyici polis faaliyetlerine yer verdiği, hatta bu kanun ile hak ve özgürlüklerin askıya alınmasına geniş bir uygulama olanağı sağlandığı (Kul, 2012, s. 451) ifade edilmiştir.

11 Eylül sonrası toplumun özgürlükleri karşısında devletin güvenliği ön plana çıkarılırken, yumuşak güç yerine sert güç unsurları önem kazanmaya başlamıştır. Bu dönemde her ne kadar geleneksel güvenlik yaklaşımına geri dönülmesi ve realist güvenlik araçlarının yeniden gündeme getirilmesi söz konusu olsa da aslında bu dönemin güvenlik yaklaşımının geleneksel anlayıştan farklılaştığı, daha doğrusu bu anlayışı aştığı görülmektedir. Bunun nedeni, artık güvenliğe yönelik tehditlerin küresel düzeyde, zaman ve mekan tanımayan bir şekilde devlet dışı aktörlerden geliyor olmasıdır. Tehdit, tehlike ve risk unsurlarının gittikçe genişlediği ve belirsizleştiği bu güvensizlik ortamında güvenliği, bir ya da birkaç devletin güvenliğinin sağlanması olarak görmek ve sadece askeri güç kullanımı ile karşılaşılan sorunları çözmeye çalışmak, güvensizliği ortadan kaldırmak yerine yeni güvenlik sorunlarına yol açmıştır. 11 Eylül sonrasında ABD'nin kendi gücüne güvenerek, uluslararası hukuk ve kurumların desteğini gözetmeksizin yaptığı askeri müdahaleler sonrasında ortaya çıkan sorunlu durum, devlet merkezli, tekçi bir güvenlik anlayışından ziyade küresel yönetimi dikkate alan, uluslararası hukukun işletildiği ve uluslararası kurumların aktif rol aldığı, küresel sistemin tüm aktörlerini gözetilen bir yaklaşımın benimsenmesi gerektiğini ortaya koymuştur (Ergül, 2012, s. 181).

11 Eylül saldırıları sonrası güvenlik anlayışı, uluslararası terörizm tehdidi çerçevesinde şekillenmiş ve askeri müdahaleci bir siyaset takip edilmeye başlanmıştır. Söz konusu saldırı, ülkeler açısından güvenlik açığını gözler önüne sermiştir. Bu güvenlik açığının kapatılması için daha saldırı başlamadan ya da

saldırı ihtimali ve riski ortaya çıkmadan terör örgütlerini yok etmek meşru görülmeye başlanmıştır. Bu aslında dost-düşman ayırımına dayanan çatışmacı ve “önleyici savaş” (preventive attack) (Özcan, 2011, s. 457) olarak adlandırılan proaktif bir güvenlik anlayışının benimsenmesi anlamına gelmektedir. Bu yaklaşım beraberinde güvenlik gerekçesiyle yaygın bir şekilde hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması hatta askıya alınmasını gündeme getirmiştir. Bu nedenle 11 Eylül, post-modern dönemin bittiği ve insanlığın bir güvensizlik çağına girdiği dönemin başladığı tarih olarak değerlendirilmiştir (Kahraman, 2002: 1-33). İnsan haklarını ve hukukun üstünlüğünü hiçe sayan, şiddetin yüksek oranda kullanıldığı 11 Eylül sonrası dönem, dünyada yaşanabilecek terör saldırılarına altyapı hazırlayan radikalizmin gelişmesine ve yaygınlaşmasına zemin hazırlamıştır (Baharçipek ve Tuncel, 2011, s. 9).

Kısacası, 11 Eylül sonrası küresel terörizme karşı açılan savaş, aslında askeri müdahaleci güvenlik politikasının uluslararası boyuta taşınması anlamına gelmektedir. İnsanların hak ve özgürlüklerinin sınırlanması ve kısıtlanması için bir gerekçe olarak ileri sürülen bu savaşın dünya genelindeki terör riskini azaltmak yerine uluslararası göç ve mülteci sorunu gibi yeni kaos alanlarına yol açtığı söylenebilir.

Tarihsel süreç içerisinde ortaya çıkan güvenlik anlayışları Tablo 3’de özetlenmiştir. Buna göre, toplum sözleşmecî kuramcılarının ana sorunsalı, devletin ortaya çıkmasının açıklanmasıdır. Hobbes, Locke ve Rousseau’nun ortak noktası, devletin kuruluşundaki temel saikin bireysel güvenliğin sağlanması ve korunması olduğu düşüncesidir. Bu üç düşünürün ayrıldığı esas nokta ise, sözleşme sonucu ortaya çıkan devletin niteliğidir. Buna göre sözleşme ile var edilen devlet, Hobbes’ta, “mutlak devlet”; Locke’ta, “sınırlı devlet”; Rousseau’da ise “genel iradeye dayanan devlet” olarak belirginleşmiştir. Özellikle Hobbes ve Locke’un doğa hali ve toplum sözleşmesine ilişkin düşünceleri, daha sonraki dönemde ortaya çıkan birbirinden farklı iki temel güvenlik yaklaşımına kaynaklık etmiştir. Bu yaklaşımlardan ilki, Hobbes’un mutlak egemenlik düşüncesi çerçevesinde bireyin sorumluluklarını vurgulayan devlet merkezli güvenlik yaklaşımıdır ve realist güvenlik anlayışı olarak kabul edilir. Diğeri ise Locke’un devlet karşısında bireyin hak ve özgürlüklerini önceleyen ve bireyi merkeze alan güvenlik yaklaşımıdır ve liberal güvenlik anlayışı olarak ifade edilir.

Soğuk Savaş döneminin iki kutuplu dünyasında ortaya çıkan geleneksel güvenlik anlayışı ise devleti merkezine alan, güvenliği ulusal güvenlik çerçevesinde askeri güç üzerinden tanımlayan bir güvenlik yaklaşımıdır. Asıl olan devletin güvenliğidir ve devlete yönelen her türlü tehdit askeri güçten kaynaklanan caydırıcılık ile ortadan kaldırılmalıdır. Bu güvenlik anlayışı, devletin güvenliğini esas alması bakımından aslında Hobbesçu güvenlik anlayışını yeniden gündeme taşıyan bir yaklaşımdır.

Soğuk Savaş döneminin sona ermesi ve küreselleşme ile birlikte güvenlik, ulusal ve uluslararası boyuttan küresel bir boyuta taşınmış, güvenlik; küresel sistem, devlet, toplum ve birey düzeylerinde ve bu düzeylerin karşılıklı bağımlılığı üzerinden tartışılmaya başlanmıştır. Böylece “yeni güvenlik anlayışı” olarak nitelenen bir güvenlik yaklaşımı ortaya çıkmıştır. Bu anlayışta, askeri güce dayanan devlet odaklı geleneksel güvenlik anlayışından uzaklaşarak, toplumların sahip olduğu siyasal, sosyal, ekonomik ve kültürel değerlerin de dikkate alındığı genişletilmiş bir güvenlik yaklaşımı benimsenmiştir. Bu yaklaşımın bir ileri noktası olarak, 1994 yılından itibaren “insani güvenlik anlayışı” geliştirilmiştir. İnsanların hak ve özgürlüklerinin korunmasını esas alan insani güvenlik, güvenliği korkunun ve yoksulluğun olmadığı bir durum olarak görmektedir. Bu yaklaşımda geleneksel güvenlik anlayışındaki askeri güç vurgusu, insan merkezli bir bakışa doğru değişmiştir. Bu özellikleri ile gerek yeni güvenlik anlayışının gerekse insani güvenlik anlayışının, devleti bireysel özgürlükleri koruduğu oranda meşru gören Lockeçu anlayışa uygun yaklaşımlar olarak değerlendirmek mümkündür.

Soğuk Savaş sonrası yeni güvenlik ve insani güvenlik yaklaşımları ile insan hak ve özgürlüklerini merkezine alan ve demokratikleşen güvenlik anlayışı, 11 Eylül saldırıları sonrası yeniden devleti merkezine alan ve askerileşen bir anlayışa doğru kaymıştır. Bu dönemde, ulusal sınırları korumayı esas alan bir anlayış benimsenmiş, bunun sağlanması için ulusal sınırlar içerisinde özgürlükleri güvenlik adına kısıtlayan ve uluslararası alandaki askeri gücün atırılmasını öngören bir yaklaşım geliştirilmiştir. Bu çerçevede güvenlik önlemleri, ulusaldan küresele doğru çok geniş bir çerçevede ele alınmış, güvenlik güçleri olağanüstü yetkilerle donatılmıştır. Bu bakımdan 11 Eylül sonrası güvenlik anlayışı, egemenliğin yani devletin mutlaklığını önceleyen Hobbesçu güvenlik bakış açısının yeniden önem kazanması anlamına gelmektedir.

Tablo 3. Güvenlik Anlayışlarının Karşılaştırılması

Güvenlik Anlayışları		Belirleyici Aktörler	Temel Yaklaşım	Tehdit/Sorun Alanları	Çözüm Önerileri
Toplumsal Sözleşme Kuramcıları	Hobbes	Mutlak Devlet	Güvenlikçi; devlet merkezli, gücü esas alan yaklaşım	Doğa durumundaki savaş/ çatışma hali	Toplum sözleşmesi ile bireysel güvenliği sağlayan devletin oluşturulması
	Locke	İnsan Hak ve Özgürlüklerini Gözetilen Devlet	Özgürlükçü; devlet karşısında hak ve özgürlükleri savunan yaklaşım	Barış hali olan doğa durumunda saldırganı yargılama ve cezalandırma hakkı	Toplum sözleşmesi ile hak ve özgürlüklere saygılı devletin oluşturulması
	Rousseau	Halk İradesine Dayanan Ulusal Devlet	Güvenlikçi; ulusal devleti korumayı amaçlayan yaklaşım	Doğa durumunda mülkiyet ile ortaya çıkan şiddet ve savaş hali	Toplum sözleşmesi ile genel iradeye dayanan devletin oluşturulması
Geleneksel Güvenlik		Ulusal/Modern Devlet	Güvenlikçi; devlet merkezli, askeri gücü esas alan yaklaşım	Devletlerden kaynaklanan askeri tehditler, güvensiz ortam	Devlet güvenliğinin askeri güç kullanımı ile korunması
Yeni Güvenlik		Devletler, STK'lar ve Özel Sektör	Özgürlükçü; genişleyen ve derinleşen bir yaklaşım	Terör, organize suçlar, kaçakçılık, silahlanma, mali suçlar, çevre kirliliği	Demokratikleşme ve ekonomik kalkınmanın güçlendirilmesi
İnsani Güvenlik		Devletler, Yerel Topluluklar, Özel Sektör, STK'lar Uluslararası Örgütler	Özgürlükçü; insan merkezli, yoksulluğu ve yoksunluğu ortadan kaldırmayı amaçlayan bir yaklaşım	Yoksulluk, korku, eşitsizlik, etnik şiddet, iklim değişikliği, afetler, ani güvensizlikler ve yokluklar	İnsani kalkınma ve insan haklarının güçlendirilmesi, eşitlik ile büyüme
11 Eylül Sonrası Güvenlik		Küresel Güce Sahip Devletler	Güvenlikçi; korkuyu ve gücü esas alan, hak ve özgürlükleri sınırlayan bir yaklaşım	Küresel terörizm	Dost ve düşman ayrımı yapan, çatışmacı, önleyici savaş uygulamaları

Kaynak: Bulgulardan yararlanılarak yazarlar tarafından üretilmiştir.

SONUÇ

Tarihsel süreç içerisinde ortaya çıkan farklı güvenlik anlayışları, temelde güvenlik ve özgürlük arasındaki ilişkiye göre şekillenen güvenlikçi ve özgürlükçü bakış açıları çerçevesinde sınıflandırılabilir (Tablo 4.). Bu sınıflandırma, gerçekte güvenlik anlayışında bir değişimden çok, bu iki bakış açısı arasında gidip gelen bir güvenlik anlayışı sarmalının olduğunu göstermektedir. Toplumsal değişim ile birlikte farklı tehdit, tehlike ve risk unsurlarına karşı güvenlik anlayışına yeni unsurlar eklenmekle birlikte, dönemsel olarak güvenlikçi ya da özgürlükçü bakış açılarının esas olduğu görülmektedir.

Tablo 4. Güvenlikçi ve Özgürlükçü Bakış Açıları

Güvenlikçi Bakış Açısı		
Hobbesçu Güvenlik Anlayışı	→	Geleneksel Güvenlik Anlayışı → 11 Eylül Sonrası Güvenlik Anlayışı
Özgürlükçü Bakış Açısı		
Lockeçu Güvenlik Anlayışı	→	Yeni Güvenlik Anlayışı → İnsani Güvenlik Anlayışı

Kaynak: Bulgulardan yararlanılarak yazarlar tarafından üretilmiştir.

Güvenlik ve özgürlük arasında çelişki olduğu kabulüne dayanan ve sürekli olarak bu iki olgu arasında bir denge arayışı içerisinde olan söz konusu güvenlik anlayışları, değişen, çeşitlenen ve karmaşıklaşan güvenlik sorunları karşısında yetersiz kalmaktadır. Çünkü günümüzde devlet ve egemenlik gibi kavramların klasik anlamlarının değiştiği, devletlerin etnik ya da dini motifi birbirinden farklı terör gruplarının aynı anda tehditlerine ve saldırılarına uğradıkları, insanların kendi ülkeleri içerisinde ya da diğer ülkelere doğru göçe zorlandığı, tüm bu gelişmelere karşılık uluslararası örgütlerin yetersiz ve etkisiz kaldığı bir süreç yaşanmaktadır. Öyle ki dünya sistemi, Suriye örneğinde somutlaşan hali ile bir ülke sınırları içerisinde bir devlet egemenliği yanı sıra motivasyonları birbirinden farklı ve uluslararası güçlerle de irtibatlı birden çok silahlı grubun aynı anda var olduğu bir durumla karşı karşıya kalmıştır. Söz konusu ülke içerisinde yaşanan gelişmeler, özellikle uluslararası göç ve mülteci sorunu, sadece o ülkeyi ya da sınırdaş ülkeleri değil, tüm dünyayı etkileyebilecek sonuçlara yol açmaktadır. Bu durum karşısında günümüzün değişen terör, tehdit, tehlike ve risk algılarına uygun olarak bir küresel insani güvenlik anlayışı geliştirilmelidir. Bu güvenlik anlayışı çerçevesinde;

- Güvenlik ve özgürlükler birbirinin alternatifi olan kavramlar olarak

ele alınmamalıdır. Aksine bu iki kavram küresel ölçekte birbirini tamamlayan unsurlar olarak görülmelidir. Güvenlik olmadan özgürlüğün, özgürlük olmadan da güvenliğin sağlanmayacağı gerçeği dikkate alınmalıdır.

- Sadece silahlı güce dayanan ve sadece ulus devlet sınırlarını korumayı amaçlayan bir güvenlik anlayışı terkedilmeli, gerek ulusal gerekse uluslararası düzeyde siyasal, sosyal, ekonomik, kültürel ve çevresel alanlarda etkin ve güçlü olmayı amaçlayan bir yaklaşım geliştirilmelidir.

- Güvenliğin sadece bir ülke içerisindeki vatandaşların can ve mal güvenliğinin sağlanması olmadığı, ama aynı zamanda yoksulluğun, yoksunluğun ve geri kalmışlığın var olmadığı, hak ve özgürlükler temelinde insan odaklı bir dünya sisteminin inşasını da gerekli kıldığı görülmelidir. Dünya yüzeyinde meydana gelen herhangi bir siyasal, sosyal, ekonomik, kültürel ve çevresel istikrarsızlığın aynı zamanda tüm küresel güvenliği tehdit ettiği de dikkate alınmalıdır. Bu çerçevede yerel, ulusal ve küresel düzeylerde insani kalkınma politikaları geliştirilmeli, insani yardım faaliyetlerinin etkinliği artırılmalıdır. Uluslararası göç ve mülteci sorununa yönelik olarak insanı, insanın onuru ile hak ve özgürlüklerini esas alan bir uluslararası politika benimsenmelidir.

- Tehdit, tehlike ve risk bakımından güvenliğin iç ve dış olarak ayrımının neredeyse ortadan kalktığı gerçeğinden hareketle iç ve dış güvenlik güçleri arasındaki ilişki ve işbirliğini sağlamaya yönelik mekanizmalar oluşturulmalıdır. Bu mekanizmaların odağında ulusal ve uluslararası güvenlik alanına ilişkin karşılıklı bilgi paylaşımının sağlanması yer almalıdır.

- Güvenlik, yerel, ulusal, bölgesel, uluslararası ve küresel düzeyde yeniden ele alınmalıdır. Terör gruplarının niceliği, niteliği ve etkinliğindeki değişime koşut olarak, bu düzeylerin birinde yaşanabilecek bir güvenlik açığının diğer düzeyleri de ani ve hızlı bir şekilde etkileyebileceği gözden kaçırılmamalıdır. Bu nedenle, ortaya çıkabilecek güvenlik açıklarına her düzeyde etkin bir şekilde cevap verilebilmesini sağlamak için devletler ve uluslararası örgütler arasında kurumsal koordinasyon ve işbirliği oluşturulmalıdır.

- Farklı motivasyonlarla ortaya çıkan ve klasik terör örgütlenmelerinden farklılaşmış olan silahlı gruplarla askeri ve polisiye tedbirlerle mücadele etmenin ötesinde, bu grupların oluşmasına zemin hazırlayan siyasal, sosyal, ekonomik ve

kültürel şartların ortadan kaldırılması esas olmalıdır. Söz konusu silahlı grupların faaliyetlerinin meydana gelmeden önlenmesine yönelik proaktif tedbirler etkin bir şekilde ele alınmalıdır. Terör eylemleri sonrasında ortaya çıkan sivil zararlar ve kayıplar karşılanmalı, ortaya çıkan göç ve mülteci gibi küresel sorunlara karşı küresel vicdani bir anlayış geliştirilmelidir.

Temel yaklaşımı, ulusal ve uluslararası işbirliği ve koordinasyon ile küresel düzlemde güvenlik ve düzenin sağlanması, ama aynı zamanda güvenlik sorunlarının yol açtığı insani sorunlara küresel vicdan çerçevesinde yaklaşılmasını öngören küresel insani güvenlik anlayışı, bu özellikleri ile güvenliğin sağlanmasını küresel güç olmaya dayandıran 11 Eylül sonrası güvenlik anlayışından ve güvenliğe yoksulluğun ve korkunun olmaması ideali üzerinden Batılı bir bakış açısı ile yaklaşan insani güvenlik anlayışından farklılaşmaktadır.

11 Eylül sonrasında ortaya çıkan küresel savaş politikasının yol açtığı göç ve mülteci sorunu gibi yeni küresel güvenlik sorunları, yeni bir güvenlik anlayışının geliştirilmesini gerekli kılmaktadır. Çalışmada farklı güvenlik anlayışlarının tarihsel süreç içerisinde karşılaştırmalı olarak eleştirel bir şekilde ele alınmış olması ve buradan hareketle geliştirilen küresel insani güvenlik anlayışı çerçevesinde 11 Eylül sonrası ortaya çıkan güvenlik yaklaşımının sürdürülemez olduğu vurgulanarak, aslında yeni bir güvenlik konseptinin oluşturulmasının gerekli olduğu ifade edilmesi bakımından literatüre katkıda bulunmaya ve bu konuda yapılacak olan güvenlik çalışmalarına bir perspektif sunulmaya çalışılmıştır.

KAYNAKÇA

Ağaoğulları, M. A. (2006). Ulus–Devlet ya da Halkın Egemenliği. İmge Kitabevi, Ankara

Ağır, B. S. (2015). Güvenlik Kavramını Yeniden Düşünmek: Küreselleşme, Kimlik ve Değişen Güvenlik Anlayışı. Güvenlik Stratejileri Dergisi, (22), 97-130.

Ağır, B. S. ve Arman, M. N. (2014). Deepening of Security Conception and Violent Non-State Actors as the Challengers of Human Security. Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 1(1), 105-116.

Aksu, M. ve Turhan, F. (2012). Yeni Tehditler, Güvenliğin Genişleme Boyutları ve İnsani Güvenlik. Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi, 4(2), 69-80.

Arslan, Z. (2006). 11 Eylül Sonrası Yeni Güvenlik Anlayışı, İnsan Hakları ve Demokratik Kolluk. Polis Bilimleri Dergisi, 8(2), 121-136.

_____. (2008). Güvenlik ve İnsan Hakları Arasındaki Kırılgan Denge. Güvenlik Sektörü Yönetişimi: Türkiye ve Avrupa, Ed.: Ü. Cizre ve İ. Cerrah, DCAF-TESEV Güvenlik Sektörü Çalışmaları Dizisi-4, 25-42.

Aydın, A. H. (2000). İnsan Hakları Açısından Polisin Güç Kullanma Yetkisinin Meşruiyeti. Yirmibirinci Yüzyılda Polis, Ed.: İ. Cerrah ve E. Semiz, 131-151.

_____. (2002). Özel Güvenlik Teşkilatı Kuruluşu, Görevleri, Yetkileri. Polis Bilimleri Dergisi, 4(1-2), 123-136.

_____. (2009). Güvenlik Hizmetlerinde Yerelleşme. Değişik Yönleriyle Yerelleşme, Ed.: V. K. Bilgiç, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 131-154.

_____. (2012). Kahramanmaraş'tan Gündeme Dair, Sakınma Ofset, Kahramanmaraş.

Aydınlı, E. (2003). Küreselleşme ve Güvenlik: Teorik Yaklaşımlar. Avrasya Dosyası, 9(2), 36-50.

Aytar, V. (2009). Sivil Aktörleri Güçlendirmek ve Türkiye'de Güvenlik Sektörünün Demokratik Gözetimi. Sivil Toplum ve Güvenlik Sektörü Gözetimi Sınırlar ve İmkanlar, Ed.: V. Aytar ve Y. Ensaroğlu, TESEV Yayınları, İstanbul, 7-12.

Baharççek, A. ve Tuncel, G. (2011). Terörle Mücadelenin Zorlukları ve Bu Zorlukları

Aşmada Farklı Bir Yaklaşım: Demokratik Mücadele Yöntemi. Uluslararası Güvenlik ve Terörizm Dergisi, 2(2), 1-16.

Balkan, C. (2006). Soğuk Savaş Sonrasında Türkiye'nin Ulusal Güvenlik Sorunları. Toplumsal Dönüşüm Yayınları, İstanbul.

Balzacq, T. ve Ensaroğlu, Y. (2008). İnsan Hakları ve Güvenlik: Türkiye, İngiltere ve Fransa, TESEV Yayınları, İstanbul.

Barbak, A. (2015). "Güvenlik Sektörü Reformu: Devletin Meşru Güç Kullanma Tekelinin Terki ve Küresel Güvenlik Yönetişimi ile Bütünleşme", Akademik Bakış Dergisi, (48), 426-444.

Barden, G. ve Murphy, T. (2007). Law's Function in De Cive And Leviathan: A Re-Appraisal of the Jurisprudence of Thomas Hobbes, Dublin University Law Journal, (29), 231-259.

Baylis, J. (2008). Uluslararası İlişkilerde Güvenlik Kavramı. Uluslararası İlişkiler Dergisi, 5(18), 69-85.

Baylis, J., Smith, S. ve Owen, P. (2008). The Globalization of World Politics. Oxford University Press, UK.

Bayraktar, C. (2014). Postmodernizm ve İktisattaki Uzanımları. Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Elektronik Dergisi, (11), 1-17.

Beriş, H. E. (2015). Kamu Düzeni, Güvenlik ve Demokratikleşme. Güvenlik Çalışmaları Dergisi, Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, 17(1), 1-17.

Bigo, D. (2006). Liberty, Whose Liberty? The Hague Programme and The Conception of Freedom. Security Versus Freedom? A Challenge for Europe's Future. Ed: T. Balzacq ve S. Carrera, Ashgate Publishing, 35-45.

Bilgin, P. (2008). Dünya Literatürü ve Uygulamasında Güvenlik Sektörü: "Devlet Merkezli" Güvenlikten "Yurttaş-Merkezli" Güvenliğe Doğru mu? "Yeni Güvenlik". Güvenlik Sektörü Yönetişimi: Türkiye ve Avrupa, Ed.: Ü. Cizre ve İ. Cerrah, DCAF-TESEV Güvenlik Sektörü Çalışmaları Dizisi-4, TESEV Yayınları, İstanbul, ss. 43-61.

Birdişi, F. (2014). Eleştirel Güvenlik Çalışmaları Kapsamında Frankfurt Okulu ve Soğuk Savaş Sonrası Güvenlik Sorunlarına Eleştirel Bir Yaklaşım: Galler Ekolü.

Güvenlik Stratejileri Dergisi, (20), 229-256.

Booth, K. (2003). Güvenlik ve Özgürleş(tir)me. *Avrasya Dosyası*, 9(2), Ankara, 51-70.

Bozkurt, E. ve Kanat, S. (2007). Uluslararası Toplum Paradoksu: Terörizm, İnsan Hakları, Güvenlik ve 11 Eylül Sonrası Meydana Gelen Değişiklikler. Asil Yayın Dağıtım, Ankara.

Brauch, H. G. (2008). Güvenliğin Yeniden Kavramsallaştırılması: Barış, Güvenlik, Kalkınma ve Çevre Kavramsal Dörtlüsü. *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 5(18), 1-47.

Buzan, B. ve Hansen, L. (2009). *The Evolution of International Security Studies*. Cambridge University Press, New York.

Buzan, B., Weaver, O. ve De Wilde, J. (1998). *Security: A New Framework For Analysis*. Lynne Rienner Publishers, London.

Carnoy, M. (1984). *The State and Political Theory*. Princeton University Press, New Jersey.

Cerrah, İ. (2006). İç Güvenlik Sektöründe 'Zihinsel Modernizasyon' ve Demokratik Gözetim. İnsan Hakları Bağlamında Mülki İdare Amirlerinin Kolluk Denetim ve Gözetimi Projesi-Seminer Notları, Kızılcahamam, 1-20.

_____. (2011). *Demokratik Toplumlarda İçgüvenlik*. Polis Akademisi Yayınları, Ankara.

CHS (Commission of Human Security). (2003). *Human Security Now: Final Report*. New York.

Cizre, Ü. (2006a). Giriş Ya Da "İtaat" Kültürü Yerine Bilimsel "İtiraf" ve "İtiraz". *Almanak Türkiye 2005 Güvenlik Sektörü ve Demokratik Gözetim*, Ed.: Ü. Cizre, DCAF-TESEV Güvenlik Sektörü Çalışmaları Dizisi Özel Yayın, TESEV Yayınları, İstanbul, 8-11.

_____. (2006b). Sunuş. *Güvenlik Sektöründe Demokratik Gözetim: Türkiye ve Dünya*, Ed.: V. Aytar, DCAF-TESEV Güvenlik Sektörü Çalışmaları Dizisi-1, TESEV Yayınları, İstanbul, 10-11.

Çeçen, A. (2005). *Türkiye'nin Güvenliği, Uluslararası Çatışma Alanları ve Türkiye'nin*

- Güvenliği, Ed.: G. G. Kona, Okumuş Adam Yayınları, İstanbul, 105-127.
- Çınar, B. (1997). Devlet Güvenliği, İstihbarat ve Terör. SAM Yayınları, Ankara.
- Çilesiz, C. (2012). Toplum Sözleşmesi-Devlet: Özgürlük-Güvenlik. İdarecinin Sesi Dergisi, Mart-Nisan, (150), 32-36.
- Davutoğlu, A. (2001). Prof. Dr. Ahmet Davudoğlu ile 11 Eylül Sonrası Üzerine... Üç Temel Meselemiz Var. Altınoluk Röportaj, Altınoluk Dergisi, (189), 16-20.
- Dedeoğlu, B. (2008). Uluslararası Güvenlik ve Strateji. YeniYüzyıl Yayınları, İstanbul.
- Demiray, M. ve İşcan, İ. H. (2008). Uluslararası Sistemde Güvenlik Kavramının Değişimi Ekonomik ve Jeopolitik Arka Planı. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, (21), 141-170.
- Demirel, D. (2014). Modernizmden Postmodernizme Kamu Yönetimi. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 24(2), 169-178.
- Derdiman, R. C. (2007). Polis Yönetimi ve Hukuku. Nobel Yayınları, Ankara.
- Dündar, A. N. (1998). Açıklamalı-İçtihatlı-Örnek Uygulamalı Emniyet Teşkilatı ve Hizmetleri. Yiğit Ofset, Ankara.
- Ergil, D. (2001). Güvenlik ve Özgürlükler: Siyaset Felsefesi Açısından. İnsan Hakları ve Güvenlik, Türkiye Barolar Birliği İnsan Hakları Araştırma Ve Uygulama Merkezi, Ankara, 115-128.
- Ergül, E. (2008). Küresel Köyde Suç ve Adalet. Adalet Yayınevi, Ankara.
- _____. (2012). Yeni Güvenlik Anlayışı Kapsamında Birleşmiş Milletlerin Rolü ve Uygulamaları. Teoriler Işığında Güvenlik, Savaş, Barış ve Çatışma Çözümleri, Ed.: A. Sandıklı, Bilgesam Yayınları, İstanbul, 164-208.
- Eryılmaz, M. B. (2006). Özel Güvenlik. Almanak Türkiye 2005 Güvenlik Sektörü ve Demokratik Gözetim, Ed.: Ü. Cizre, DCAF-TESEV Güvenlik Sektörü Çalışmaları Dizisi Özel Yayın, TESEV Yayınları, İstanbul, 124-133.
- Gaus, G. (2011). The Order Of Public Reason: A Theory Of Freedom and Morality In A Diverse and Bounded World. Cambridge University Press, UK.
- Giritli, B., Bilgen, P. ve Akgüner, T. (2008). İdare Hukuku, Der Yayınları, İstanbul.

- Göksu, T. (2002). Türkiye’de Yönetim Anlayışı ve Polis Davranışı, Türkiye’de Devlet, Toplum ve Polis, Ed.: H.H Çevik ve T. Göksu, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 22-38
- Göze, A. (2000). Siyasal Düşünceler ve Yönetimler. Beta Yayınları, İstanbul.
- Gözler, K. (2011). Anayasa Hukukunun Genel Teorisi Cilt I. Ekin Basım Yayın Dağıtım, Bursa.
- Günday, M. (2013). İdare Hukuku. İmaj Yayınevi, Ankara.
- Haspolat, E. (2006). Devlet-Güvenlik İlişkisinin Değişen İçeriği: Dünyada ve Türkiye’de Özel Güvenlik. Eğitim Bilim Toplum Dergisi, 4 (13), 60-79.
- Hobbes, T. (2012). Leviathan veya Bir Din ve Dünya Devletinin İçeriği, Biçimi ve Kudreti. Çev.: Semih Lim, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
- <http://epic.org/privacy/terrorism/hr3162.html>, (24.05.2016).
- <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2001/24/contents>, (24.05.2016).
- İşyar, Ö. G. (2008). Günümüzde Uluslararası Güvenlik Stratejileri: Kavramsal Çerçeve ve Uygulama. Akademik Bakış Dergisi, 2(3), 1-42.
- Jones, P. (1994). Rights. Palgrave Macmillan, New York.
- Kahraman, H. B. (2002). 11 Eylül: Postmodern Dönemin Bitişi. Sahibini Arayan Barış, Der.: Masis Kürkçügil Everest Yayınları, İstanbul, 1-33.
- Karabulut, B. (2009). Küreselleşme Sürecinde Güvenlik Alanında Değişimler: Karadeniz’in Güvenliğini Yeniden Düşünmek. Karadeniz Araştırmaları Dergisi, 6(23), 1-11.
- Karabulut, B. (2011). Güvenlik: Küreselleşme Sürecinde Güvenliği Yeniden Düşünmek. Barış Yayınları, Ankara.
- Kaygusuz, Ö. (2007). Küreselleşme ve Ulusal Güvenlik Devleti: Geri Dönüş Mümkün mü? Mülkiye Dergisi, 31(255), 137-153.
- Kılıç, S. (2012). Çevre Hakkının Gelişim Sürecinde İnsan Haklarının Rolü. İnsan Hakları Yıllığı Dergisi, C. 30, 21-39.
- Kirchner, E. ve Sperling, J. (2007). EU Security Governance. Manchester University Press, UK.

Kul, M. C. (2012). Birleşik Krallık'ta Organize Suçla ve Terörizmle Mücadeleye İlişkin Gelişmeler ve Yasal Düzenlemeler, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, (22), 445-470.

Kuyaksil, A. ve Tiyek, M. (2003). Türkiye'de Güvenlik Hizmeti Olarak Özel ve Gönüllü Güvenlik. Polis Bilimleri Dergisi, 5(2), 65-93.

Küçükşahin A. ve Akkan, T. (2007). Değişen Güvenlik Algılamaları Işığında Tehdit ve Asimetrik Tehdit. Güvenlik Stratejileri Dergisi, (5), 41-66.

Locke, J. (2004). Hükümet Üzerine İkinci İnceleme (Sivil Yönetimin Gerçek Kökeni, Boyutu ve Amacı Üzerine Bir Deneme), Çev.: F. Bakırcı, Babil Yayıncılık, Ankara.

Maslow, A. H. (1943). A Theory of Human Motivation, Nalanda Digital Library Regional Engineering Collage, India.

Neocleous, M. (2007). Security, Liberty and the Myth of Balance: Towards a Critique of Security Politics. Contemporary Political Theory, 6, 131-149.

Özcan, A. B. (2011). Uluslararası Güvenlik Sorunları ve ABD'nin Güvenlik Stratejileri. Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, (22), 445-465.

Özcan, G. (2000). Doksanlı Yıllarda Türkiye'nin Değişen Güvenlik Ortamı, En Uzun On Yıl, Ed.: G. Özcan ve Ş. Kut, Büke Yayınları, İstanbul, 10-15.

Özlem, D. (2014). Ahlakta, Hukukta ve Siyasette Özgürlük Kavramı Üstüne. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, 72(1), 87-94.

Rousseau, J. J. (2003). İnsanlar Arasındaki Eşitsizliğin Kökeni. Çev.: E. Ergün, Yeryüzü Yayınevi, İstanbul.

_____. (2013). Toplum Sözleşmesi, Çev.: A. Alper, Oda Yayınları, İstanbul.

Salman, F. (2009). Sivil Toplum Kuruluşlarının Güvenlik Sektörü Denetim ve Gözetimine Katılma Araçları. Sivil Toplum ve Güvenlik Sektörü Gözetimi Sınırlar ve İmkânlar, Ed.: V. Aytaç ve Y. Ensaroglu, TESEV Yayınları, İstanbul, 25-36.

Sandıklı, A. ve Emeklier, B. (2012). Güvenlik Yaklaşımlarında Değişim ve Dönüşüm. Teoriler Işığında Güvenlik, Savaş, Barış ve Çatışma Çözümleri, Ed.: A. Sandıklı, BİLGESAM Yayınları, İstanbul, 1-67.

Saygılı, A. (2010). Modern Devlet'in Çıplak Sureti. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 59(1), 61-97.

Sencer, M. (1992). Hak ve Özgürlük Kavramı. İnsan Hakları Yıllığı, (14/1), 3-12.

Şenel, A. (1995). Siyasal Düşünceler Tarihi. Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara.

Taşkesen, M. (2010). Özgürlük ve Güvenlik Çelişkiden Bütünlüğe. İdarecinin Sesi Dergisi, (142), 20-25.

Turhan, F. ve Aksu M. (2011). 11 Eylül Sonrası ABD'de Özgürlük ve Güvenlik Dengesi Açısından Terörü Önleme Amaçlı Tedbirler/Özellikle Patriot Kanunu İle Getirilen Kısıtlamalar, Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 1(1), 47-82.

Uçar, T. ve Uçar, Ş. (2005). Özel Güvenlik Metodolojisi. Papatya Yayınları, İstanbul.

UN, (2009). Human Security In Theory and Practice–Application Of The Human Security Concept And The United Nations Trust Fund For Human Security. Human Security Unit Office For The Coordination Of Humanitarian Affairs UN, New York.

UNDP (United Nations Development Programme). (1994). Human Development Report 1994. Oxford University Press, New York.

_____. (2000). Human Development Report 2000-Human Rights and Human Development. Oxford University Press, New York.

_____. (2010). Human Development Report 2010-The Real Wealth Of Nations Pathways to Human Development, Palgrave Macmillan, New York.

_____, (2015). Human Development Report 2015 Work for Human Development, New York.

Urhal, Ö. (2009). Küreselleşen Dünyada Güvenlik (Milli Güvenlik, Kamu Güvenliği, Örgütlü Suçlar ve Suç İstihbaratı). Adalet Yayınevi, Ankara.

Urhal, Ö. ve Acar, Ü. (2007). Devlet–Güvenlik, İstihbarat–Terörizm. Adalet Yayınları, Ankara.

Ünal, Ş. (1994). Anayasa Hukuku ve Milletlerarası Sözleşmeler Açısından Temel Hak ve Özgürlüklerin Kısıtlanması. Anayasa Yargısı Dergisi, C. 11, 39-60.

Wittes, B. (2011). Against A Crude Balance: Platform Security and the Hostile Symbiosis Between Liberty and Security. Project on Law and Security. Harvard Law School/Brookings. http://www.brookings.edu/~media/research/files/papers/2011/9/21%20platform%20security%20wittes/0921_platform_security_wittes.pdf.

Wolfers, A. (1962). Discord and Colloboration- Essays On International Politics. John Hopkins University Press, Baltimore.

www.ankarabaru.org.tr/Siteler/abihm.org/fransiz_ insan.htm, (22.05.2016).

www.haberler.com/ingiltere-kendi-11-eylulu-nu-andi-7485694-haberi, (22.04.2016).

www.hurriyet.com.tr/fransanın-11-eylulu-bu-zalimligi-kim-neden-yapti-40013888, (22.04.2016).

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5740c476f0d082.47940175, (10.04.2016).

www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5740c47171aca9.41374185 (21.05.2016).

www.turkiyegazetesi.com.tr/dunya/245187.aspx, (22.04.2016).

Yaman, D. (2005). 11 Eylül Sonrasında ABD: Algılamalar, Psikolojik Yansımalar ve Yasal Düzenlemeler. Uluslararası Hukuk ve Politika, 1(1), 117-142.

Yayla, Y. (2010). İdare Hukuku. Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş., İstanbul.

Yılmaz, H. ve Derdiman, R. C. (2012). 1982 Anayasası ve 2011 Seçim Beyannamelerinde "Güvenlik". Polis Bilimleri Dergisi, 14(1), 1-31.

Yorulmaz, M. (2013). Bölgeselleşen Güvenlik Anlayışında Yeni Açılımlar ve Türkiye'nin Güvenlik Algısında Yaşanan Değişimler. Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi, 5(2), 288-297.

Zabcı, F. Ç. (2009). John Locke: Liberalizmin Düşüncedeki Öncüsü. Kral-Devletten Ulus Devlete, Ed.: M. A. Ağaoğulları, F. Ç. Zabcı, R. Ergün, İmge Kitabevi Yayınları, Ankara, 101-232.

